РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXIV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., второк 10-го жовтня 1916. Ч. 122. VOL. XXIV. JERSEY CITY, N. J., Tuesday, October 10, 1916. No. 122.

НІМЕЦЬКА ПІДВОДНА ЛОДКА

ЗАТОПИЛА ПРИ БЕРЕГАХ АМЕРИКИ ДЕВЯТЬ КОРАБЛІВ.

СОЮЗНІ ВІЙСКА ЗДОБУЛИ КРОНШТАД. - 30 ГАРМАТ І 650 ПОЛОНЕНИХ.

НІМЕЦЬКА ВОЄННА ПІДВОДНА ЛОДКА В АМЕРИКАНСЬКІЙ ПРИСТАНИ.

НЮПОРТ, Р. АЙ., 7. жовтня. — **Нині о год. 1.45 пополудни у віддаленю двох миль від доків в пристани Нюпорт німецька воєнна підводна лодка „U-53" закинула якор.**

В три години опісля німецька лодка опустила пристань, відпливаючи незамітно в незвіснім напрямі.

Підчас тригодинного побуту в пристани командант німецької лодки, Ганс Розе, зложив візиту американському віце-адміралам: А. Найтови і Клівеєови, почім оба віце-адмірали відвідали команданта підводної лодки.

ПОДОРОЖ ПІДВОДНОЇ ЛОДКИ ТРИВАЛА 17 ДНІВ.

НЮПОРТ, Р. АЙ., — Командант лодки „U-53" дав лише дуже скупі відомости щодо дороги і властивої цїли подорожі лодки.

Воєнна лодка „U-53" належить до лодок найновійшого типу. Її довгість числить поверх 200 стіп. Крім машин, які служать до викиданя торпед, на покладі корабля є уміщена одна гармата малого калїбру.

Командантом воєнної лодки є капітан Ганс Розе. Ціла залога лодки складає ся з 4 офіцирів і 33 моряків.

Подорож з Вільгельмсгавен до Нюпорту тривала всего 17 днів.

Підчас побуту в пристани лодка не набирала ні поживи, ні води, ні матеріялів опалових.

ПІДВОДНА ЛОДКА МАЛА ПРИВЕЗТИ ВІДРУЧНЕ ПИСЬМО ЦЇСАРЯ ВІЛЬГЕЛЬМА ДЛЯ ПРЕЗИДЕНТА ВІЛСОНА.

НЮ ЙОРК, 8. жовтня. — Вчера кружили поголоски, що подорож підводної лодки мала на цїли перевезти від німецького цїсаря письмо для президента Вілсона. З лодки виладувано дійсно значну скількість мішків почти. Однак є великий сумнів щодо привезеня відручного письма, бо припускають, що в такім разї письмо було би доручене впрост до рук амбасадора, а не почтовою дорогою.

Вістка, що німецька лодка опустила пристань і відплила в незвіснім напрямі, викликала велике затрівоженє між корабельними компаніями.

ЛОДКА „U-53" ЗАТОПИЛА В НЕДЇЛЮ 6 ТОРГОВЕЛЬНИХ КОРАБЛІВ.

БОСТОН, МАСС., 8. жовтня. — **Надії тих, котрі ще до послїдної хвилї думали, що лодка привезла письмо віднімецького цїсаря з просьбою о мир, зістали зовсім розвіяні, коли вечером надійшли вісти, що протягом дня 6 кораблів опинило ся на днї моря.**

Підводна лодка затопила нині отсї кораблї:

Англїйський товаровий корабель „Вест Пойнт".
Англїйський корабель „Стратдене".
Англїйський особовий корабель „Стефано".
Англїйський товаровий корабель „Кінгстон".
Норвеський корабель „Кнудзен".
Голяндський корабель „Бльомедік".

ВЕЛИКИЙ СТРАХ НАЙШОВ НА КОРАБЕЛЬНІ КОМПАНІЇ І ДОСТАВЦЇВ ДЛЯ АНҐЛЇЇ І ФРАНЦІЇ.

НЮ ЙОРК, 8. жовтня. — **Затопленє 6 кораблїв протягом одного дня викликало в корабельних компаніях і між доставцями для Англії і Франції велике затрівоженє. Протягом сего тижня мало прибути з Европи і відїхати з Ню Йорку поверх 60 великих торговельних і особових кораблїв. Заходить небезпека, що всї вони можуть легко впасти жертвою підводних німецьких лодок.**

Також чимале занепокоєнє викликали сї вісти в анґлійській амбасадї. Анґлїйський амбасадор в імени свого правительства внесе завтра протест против американських властий, які позволяють підводним лодкам заїздити до пристани.

ЗДОГАДУЮТЬ СЯ, ЩО ЧИСЛО ПІДВОДНИХ ЛОДОК Є ЗНАЧНЕ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 9. жовтня. — **В маринарських кругах панує переконанє, що на Атлянтійськім океанї находить ся цїла фльотила німецьких підводних лодок такосамого типу, як „U-53". Також здогадують ся, що їм товаришать підводні торговельні кораблї типу, подібного як „Дайтшлянд", та що вони доставляють воєнним лодкам торпед, поживи і прочих матеріялів.**

Инші знова є сеї гадки, що фльота підводних лодок має на котрімсь острові свою підставу, яка заосмотрює лодки в потрібні матеріяли.

ВІЙНА З РУМУНІЄЮ:

ВІЙСКА ҐЕН. ФАЛЬКЕНГАЙНА ЗДОБУЛИ В СЕМИГОРОДІ 30 ГАРМАТ.

ВІДЕНЬ, 7. жовтня. — **Наступ союзних війск в Семигороді під командою ґенерала Фалькенгайна відбуває ся дальше з добрим успіхом.**

В останних двох днях союзні війска завдали тяжкий удар другій румунській армії, проганяючи її поза ріку Алюту. В тій битві Румуни втратили 30 гармат і 650 в полонених.

В Добруджі відбуває ся лише перестрілка артилерії.

Урядовий звіт звучить:

„В СЕМИГОРОДІ: На полудневім фронті, на полудне від просмику Червоної Вежі, наші війска полонили 2 офіцирів і 133 жовнїрів.

„На східнім фронті союзні війска здобули коло „ліса духів" укріплені становища другої румунської армії і завдали їй дуже тяжкий удар. Наші війска здобули 2 тяжкі і 28 полевих гармат, 13 машинових крісів та полонили 2 офіцирів і 220 жовнїрів.

„Дальше на північ в околиці Мадяроша наступ наших війск розвиваєть ся успішно. Тут полонено 2 офіцирів і 202 жовнїрів.

„НАД ДУНАЄМ: Болгарські війска, які ударемнили перехід румунських війск через Дунай, здобули 20 возів з амуніцією і велике число возів з поживою і воєнними матеріялами".

СОЮЗНІ ВІЙСКА ВІДЗИСКАЛИ МІСТО КРОНШТАД. — УТЕЧА РУМУНІВ В НАПРЯМІ ГРАНИЦЇ.

БЕРЛІН, 8. жовтня. — **Румунські війска на цїлім боєвім фронтї в Семигороді розпочали відворот, який приймає характер безладної утечі. Союзні війска переслідують Румунів, які з великим поспіхом уступають в напрямі своєї границї.**

Союзні війска взяли вчера приступом міста: Кронштад і Секель-Удваргель.

Урядовий рапорт подає отсї вісти:

„В СЕМИГОРОДІ: Румунські війска на цїлім фронтї утїкають в напрямі своєї границї. Союзні війска по битві коло „ліса духів" перевели фронтальний наступ на румунські становища в околиці Кронштаду. **Місто Кронштад здобуте.**

„Угорські війска прогнали Румунів зі Секель-Удваргель і заняли місто.

(Місто Кронштад, положене у східно-полудневій части Семигорода, є віддалене всего кілька миль від румунської границї. Кронштад опинив ся був в руках румунських війск зараз в перших днях румунського наступу. Під сю пору в руках румунських війск находить ся ще всего кількадесять сіл, положених на західній збочи семигородських Альпів).

„В ДОБРУДЖІ: На боєвім фронтї Макензена не зайшли жадні зміни. На північний захід від Букарешту наші лїтаки успішно бомбардували зелїзничі стациї."

РУМУНИ ПЕРЕВОДЯТЬ „СТРАТЕҐІЧНИЙ" ВІДВОРОТ.

БУКАРЕШТ, 8. жовтня. — Румунське міністерство війни оголосило отсї вісти:

„НА ПІВНІЧНІМ І ЗАХІДНІМ ФРОНТІ: В Семигороді наші війска, уступаючи перед значною перевагою неприятеля, а передівсїм Німців, перевели відворот в околиці Германштаду, Фоґараш і Кронштаду та заняли становища стратеґічної ваги на границї Румунії і Семигорода, іменно обсадили всї чотири просмики, які ведуть з Угорщини до Румунії.

„Все вказує на те, що в Семигороді неприятель нагромадив з прочих боєвих фронтів значні війска, щоби звести рішаючу битву з нашою армією".

ВІЙНА З РОСІЄЮ:

КРОВАВІ БИТВИ НА ПОЛУДНЕ ВІД БРОДІВ І В ОКОЛИЦЇ БЕРЕЖАН.

БЕРЛІН, 6. жовтня. — **На захід від Луцка російські війска не переводили вчера нових нападів. За останних кілька днів полонено на тім фронтї 628 російських жовнїрів.**

Сильний наступ розпочали Москалї на боєвім фронтї між зелїзничим шляхом Броди-Красне і Зборів-Золочів. Над горішним Серетом союзні війска перевели успішний протинаступ.

По обох сторонах Золотої Липи російські війска переводять знова масові напади.

Урядовий звіт німецького ґенерального штабу:

„АРМІЯ КН. ЛЕОПОЛЬДА: З причини великих втрат російські війска на захід від Луцка заховували ся спокійно. **В сїй околиці полонено в останних днях 6 російських офіцирів і 622 салдатів та здобуто 8 машинових крісів.**

„На полудне від Бродів піднято наново воєнні операції. Неприятель розпочав по довшім бомбардованю наступ на наші становища коло Висіцка, Дубя і Жаркова. Огонь нашої артилерії ударемнив всї напади неприятеля.

(Висіцко лежить у віддаленю 6 кільометрів від Бродів. Дубє лежить при гостинци Броди-Золочів у віддаленю 12 кільометрів на полудне від Бродів. — Від часу занятя Бродів російськими війсками минає вже десятий тиждень).

„Коло Батькова над Серетом союзні війска перевели протинапад і ударемнили наступ Москалів. Трох офіцирів і 120 салдатів взято в полон.

„АРМІЯ АРХ. КАРЛА: Москалї підняли знова оживлену діяльність по обох сторонах Золотої Липи. Німецькі, австрійсько-угорські і турецькі війска відбили кождий напад. **Крім тяжких жертв в убитих і ранених неприятель втратив 510 в полонених і 8 машинових крісів.** У наших руках спочиває контроля над цїлим воєнним тереном".

РОСІЙСЬКИЙ РАПОРТ.

ПЕТРОҐРАД, 6. жовтня. — Російський ґенеральний штаб доносить:

„На полудне від Бродів в напрямі до Золочева, в околиці Пеняк і на схід від Золочева відбувають ся тяжкі битви. **Неприятель ставить твердий опір і переводить протинаступи. На сїм фронтї полонили наші війска 15 офіцирів, 2 лікарів і 522 салдатів.**

„На полудне від Бережан наші війска взяли приступом деякі становища і відбили напади німецьких та турецьких війск".

РОСІЙСЬКІ ВІЙСКА ПРОДОВЖУЮТЬ НАСТУП В ГАЛИЧИНЇ.

БЕРЛІН, 7. жовтня. — **Велика битва в Галичинї триває дальше. Помимо тяжких втрат російські війска ведуть дальше наступ над Серетом і коло Бережан, не осягнувши ніяких успіхів. Союзні війска переводять не лише протинаступи, але також відзискали деякі давнїйше утрачені становища.**

Урядовий звіт німецького ґенерального штабу звучить:

„АРМІЯ КН. ЛЕОПОЛЬДА: Число салдатів, взятих в четвер в полон в околиці Батькова (над горішним Серетом), зросло на 300.

„АРМІЯ АРХ. КАРЛА: По обох сторонах Золотої Липи неприятель продовжує свої зусиля, однак всї напади відбито і неприятель потерпів тяжкі втрати. Лише на полудне від Мечищова (на полудневий захід від Бережан) наші війска опорожнили в однім місци висунене становище.

„На схід і на полудне від Бережан наші війска перевели протинаступ і здобули згіря, які ми утратили були дня 30. вересня.

„В Карпатах переводить неприятель **лише відокремлені слабі напади. Впрочім не зайшли жадні зміни".**

РОСІЙСЬКИЙ РАПОРТ.

ПЕТРОҐРАД, 7. жовтня. — З російського ґенерального штабу доносять:

„На полудневий схід від Свинюхів (на Волини) німецькі війска зробили напад на заняті нами становища, однак без успіху.

„Над Ценівкою і Золотою Липою, в околиці Шибалина, Потутор і Мечищова, битва триває дальше. Неприятель робив зусиля, щоби відзискати втрачені становища. Наші війска відбили вчера чотири протинапади, спричиняючи неприятелеви тяжкі втрати.

„Над Золотою Липою відбуло ся 6 битв у воздусї. Поручник Орлов і інжинір Янченко успішно переслїдували ворожий лїтак і запалили його при помочи запальних куль".

РОСІЯ ВТРАТИЛА ПІДЧАС СЕГОРІЧНОЇ ОФЕНЗИВИ 1,250.000 ЛЮДИЙ.

БЕРЛІН, 6. жовтня. — **Після обчислень воєнних знавців в Данії російські війска втратили підчас сегорічної офензиви найменьше 1,250.000 людий в убитих, ранених і полонених. Під раненими розуміють таких, котрі більше не повернуть на боєвий фронт.**

Ворожба анґлійського міністра війни Ллойда Джорджа, що Росія буде „бороти ся аж до смерти", сповняєть ся в дословнім значіню. Як на Волини так і в Галичинї втрати російських війск зростають до страшних розмірів. В останній битві коло Коритниці (на Волини) російські війска йшли до наступу густими лавами по 12, а декуди і по 17 разів. Гармати і машинові кріси змітали кожду наступаючу филю ворогів. З російських трупів потворили ся горбки. З найліпших російських війск, так званих ґвардійних полків, майже нічого не лишило ся. Помимо того команданти гонять щораз то нові російські війска дальше против німецьких і австрійських становищ на певну смерть і загибіль.

Після дуже низької оцїнки данських знавців Росія втратила за перші два роки війни 6 міліонів людий.

ОСТАННІ ВІСТИ.

НЮПОРТ, Р. АЙ., 9. жовтня. — **ОСТАННІ ВІСТИ ДОНОСЯТЬ, ЩО ЧИСЛО КОРАБЛІВ, ЗАТОПЛЕНИХ НІМЕЦЬКИМИ ПІДВОДНИМИ ЛОДКАМИ, ЗРОСЛО НА ДЕВЯТЬ.**

ДОТЕПЕР СТВЕРДЖЕНО ПРИСУТНІСТЬ ДВОХ НІМЕЦЬКИХ ЛОДОК „U-53" і „U-61".

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:
In United States:
$2.50 per year
$1.25 per 6 months
$1.00 per 4 months
In Jersey City and to foreign countries:
$3.25 per year
$1.75 per 6 months
$1.00 per 3 months
Single copy 3 cents.

ПЕРЕДПЛАТА:
В Злучених Державах:
на рік $2.50
на пів року $1.25
на 4 місяці $1.00
В місті Jersey City і за границю:
на рік $3.25
на пів року $1.75
на 3 місяці $1.00
Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всї моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Jersey City.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

За всі оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає. — Рукописий не звертає ся.

З біжучої хвилі.

Вчера (9. жовтня) розпочало ся у власнім домі річне засіданє Головного Виділу Українського Народного Союза. Наради відбувають ся дуже красно і з великим заінтересованєм присутних П. Т. Головних Урядників. Желаємо як найліпших успіхів!

Нині (10. жовтня) відбувають ся в Ню Йорку наради українського духовеньства. На сей зїзд зістали запрошені всї українські сьвященики з цїлих Злучених Держав. На тих нарадах — як зачуваємо — мають обговорювати ся між иншими також справи церковно-народні.

Ще тиждень не минув від хвилї, коли анґлїйський міністер маринарки, адмірал Роберт Сесіл, заявив був у своїй промові, що кампанія німецьких підводних лодок показала ся зовсім безуспішною та що Німеччина ніколи не зможе перевести при помочи лодок блькаду Анґлії.

Послїдна подія — поява німецьких воєнних лодок при берегах Америки — вплинула в декім на зміну поглядів щодо блькади Анґлії. Нині уважають вже се річею дуже можливою, а навіть зовсім правдоподібною, коли фльотиля підводних лодок положить конець торговлї між Злученими Державами а Анґлією, Францією і Італією.

Деякі відважнїйші люди заповідають, що німецькі підводні лодки змусять Анґлію до заключеня мира.

Німецька підводна лодка приїхала собі в гостину до вуйка Сема. Коротенько тривала ся гостина — всього три години. Капітан підводного корабля, Ганс Розе, не взяв з гостинної Америки ніякого дарунку — навіть склянки американської води не взяв на своє підводне судно. На другий день по своїм відїзді з Нюпорт п. Розе устроїв собі недїльні лови і сполював в протягу доби девять кораблів, які везли амуніцію для ворогів Німеччини. На Анґлію і її союзників напав страх. Що станеть ся тоді, як при берегах Америки розпічне „польованє" не одна, але кілька німецьких підводних лодок?...

Майже цїлий Семигород вже очищений з румунських війск. В руках Румунів остало ще кілька десятків пограничних місцевостий. Натомісць союзні війска стоять вже в двох місцях на румунській території: в Добруджі і над рікою Алютою.

Всї дотеперішні міркованя Румунії і її союзників не здїйснили ся. Зразу Румунія мала надію, що займе Семигород, знова Росія надіяла ся, що через наступ Румунів ослабить ся сила неприятеля на боєвім фронті в Галичині і їй легко прийдеть ся здобути Львів, вкінци Анґлійці і Французи сподївали ся, що перервуть полученє між Австрією і Царгородом.

Надії завели. І Семигород і Львів і зелїзничий шлях Відень-Царгород остали і надальше в руках союзних війск.

З приводу затопленя „Люзитанії" президент Вілсон вислав до Німеччини кілька нот, а в кождій з них повторяло ся по кілька разів слово „людяність". Коли п. Вілсон є справді людяним чоловіком, то повинен вислати подібні ноти до правительства російського, турецького і румунського і запротестувати в рішучий спосіб проти тих страшних насильств, яких допускають ся їх війска над безборонним і безрадним населенєм у завойованих ними землях.

РОСІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ЗАДУМУЄ ПОЗБУТИ СЯ ПОЛЯКІВ З РОСІЇ.

Американські часописи принесли з кінцем минувшого тижня цікаві вісти, які походять з кореспонденційного бюра „Злученої Преси". Сї вісти звучать:

Вашінґтон, 6. жовтня. — Росія веде переговори з републиками Полудневої Америки в справі їх кольонїзації російськими Поляками. Число польських кольоністів мало би виносити поверх 1,000.000.

Коли би переговори довели до успіху, тоді около 500.000 Поляків були би розділені в державах, як Венецуеля, а других 500.000 мали би бути поміщені в Арґентині і Чіле.

Кілька місяців тому назад російська комісія, зложена з 12 членів, в дорозі до Полудневої Америки, прибула до Вашінґтону, щоби постарати ся о поручаючі листи. Вона предложила там листи від Максіма Гудсона, звісного винахідника нових вибухових матерій і члена фабрики пороху „Ду Пон Павдер Ко.", і від нюйорського сенатора О'Ґормана.

У Вашінґтонї одержали російські делєґати поручаючі листи від Джана Баррета, директора товариства „Пан Американ Юніон", до ріжних визначних осіб в Полудневій Америці.

Російська комісія відїхала опісля до Полудневої Америки. Тут розділила ся вона на три ґрупи. Одна з них, зложена з Йосифа Далїнди, видавця фінансової часописи в Петроґраді, і Марка Бонїмовича, петроґрадського банкира, удала ся до Каракас, столиці Венецуелї, де й доси веде переговори з тамошним міністром торговлї.

Найперше перевели вони дискусію в справах чисто торговельних. Вони відносили ся передівсїм до справи закупна у Венецуелї цїлорічного збору кави, какао, і маґоґоні вирост від плянтаторів. Перед війною Росія купила великі скількости ріжних продуктів у Венецуелї, спроваджуючи їх за посередництвом французьких і німецьких торговельних товариств.

З дальшого перебігу переговорів показало ся, що головною цїлию гостини російських делєґатів у Венецуелї було, осягнути дозвіл від тамошнього правительства в справі кольонїзованя венецуелських земель сотками тисячів Поляків.

Венецуеля має величезні простори землї, яка дуже добре надаєть ся під управу збіжа і на пасовиска. Після права, яке під сю пору істнує у Венецуелї, кождий чоловік, який має намір поселити ся на сталє у Венецуелї, дістає від правительства безплатно 300 акрів землї.

Як делєґати заявили, російське правительство є готове удїлити кольоністам помочи, даючи їм безплатний перевіз і певну грошеву запомогу на закупно худоби і рільничих знарядів.

Торговельні переговори російських делєґатів зробили добре враженє. Крім обітниць на великі закупна делєґати представили також пляни російського правительства в справі основаня у Венецуелї банків при помочи російських капіталів та намір основаня у Венецуелї російського посольства.

Переговори делєґатів в справі наміреного кольонїзованя Венецуелї і инших полудневo-американських держав Поляками ведуть ся дальше.

Доносять, що правительства полудневo-американських держав побоюють ся ризика, щоби в наслідок великого напливу кольоністів, чужинці в короткім часі не взяли верх над первісним населенєм в тих державах, загарбуючи у свої руки справи політичні і торговельні. З тої причини правительство Венецуелї веде дальші переговори дуже обережно і з певним ваганєм.

* * *

Особи, котрі стоять у близшій звязи з членами російської комісії, подають дещо про причини, які вплинули на того рода пляни російського правительства. Члени комісії старають ся виминати близше обговорюванє сеї справи. Які є дійсні причини, сего не знати, натомісць є лише здогади, більше або меньше правдоподібні. Одна вістка кружить, що російське правительство має намір опорожнити російську Польщу з корінного польського населеня, і зкольонїзувати її північними Москалями. Тисячі російських Поляків — кажуть — є німецького походженя, що впливає дуже некорисно на відношенє Поляків до Росії. Инші знова здогадують ся, що російське правительство, не маючи великої надії на відібранє Польщі, хотїло би в сей спосіб позбути ся великої сили Поляків, які находять ся в ріжних непольських ґуберніях Росії. Російське правительство уважає те для себе за непожадане, а навіть небезпечне, бо Поляки, хоч вони живуть серед инших народів в Росії, не винародовлюють ся і з часом можуть бути небезпечним чинником для Росії, тим більше, коли би центральні держави покликали до житя независиму польську державу.

В БОРОТЬБІ О ІСТНОВАНЄ НЕМА ОЗНАЧЕНИХ ГРАНИЦЬ.

(Надіслана стаття).

Українці і Поляки — се два старинні народи. Оба народи колись самостійні, а нині поділені аж трома кордонами. Оба сусіди, межа в межу. Оба мають деякі спільні традиції, спільні спомини, однак один другого уважає чомусь за непримиримого ворога. Чия-ж причина, що нині дві славянські нації ненавидять себе взаїмно? Де шукати коріня тої ненависти?

У нас, Українців, нема природної ненависти. Коли говорить ся у нас про якунебудь ненависть, то її треба розуміти яко зроджену, або збуджену історичними обставинами. У нас нема шовіністичної душі, ані односторонного розуміня. У нас кождий любить себе, але любить і другого. У нас кождий дорожить своєю нацією, але поважає і другу. Розуміємо, що лише взаїмна любов одиниць може довести їх до бажаної цїли і лише взаїмна любов націй може запевнити їм їх вічне істнованє.

Ми не завидуємо добра другій нації. Хиба тоді, коли се добро здобуте нашим коштом, нашими руками, нашою кровю, а ми, що витворили те добро, не маємо ніякого права до нього — тоді ми жалуємо ся. Жалуємо ся не на кого иншого, лише на себе. На себе жалуємо ся і нарікаємо на себе, бо поцо ми працювали для других; поцо дали ми другим видерти своє добро; чому не памятали про себе?!

Ненависть (коли хто каже, що вона вдійсности є) зродила ся у нас на тлі історичних подій і на тлі нинішних відносин; відносин, серед яких нам довело ся жити.

Історичні гріхи других прощаєть ся, коли ті „другі" не сповняють тих гріхів тепер.

Коли нам, українському народови, діяла ся в минувшині кривда зі сторони Поляків, то тепер ми можемо її простити. Але простити її можемо лише тоді, коли Поляки не дїлають нам подібної кривди тепер. Колиж яка кривда діяла ся нашому народови в минувшині і тасама кривда дієть ся нам тепер, то ми ніяк не можемо її простити. Що більше: ми мусимо пімстити її. Нас ніхто не сьміє кривдити, коли ми другим не дїємо зла.

Инакше маєть ся річ з Поляками. Се нарід, який не хоче узнати права істнованя другим народам.

В устах нашого народу є приповідка: російський уряд і польський нарід, се два тіла з одною душею, з одною думкою і цїлию. Як російський чорносотенний уряд хотів би взяти провід сьвіта у свої руки, так і Поляки бажають загарбати сьвітову керму, подоптати всїх, аби нікого не було на землі, щоби були лише одинокі Поляки.

Тут власне головний корінь нещастя, тут лежить і само нещастє! Що значить не признати комусь права істнованя? Значить: визвати його на боротьбу о житє або смерть. В боротьбі о істнованє нема означених границь і методи боротьби. Тоді треба боротись всїм, що є під рукою. Кожде оружє добре, коли ним удасть ся лише поконати гнобителя.

Повернім ще до питаня, яка причина незгоди між Українцями і Поляками?

Причина одна: **Українці признають право істнованя Полякам, а Поляки не признають права істнованя Українцям!**

Тут ведеть ся боротьба о істнованє, а в такій боротьбі нема чутя ані помилуваня для національних катів.

Микола Болшовецький.

ПО ВИБУХУ ВІЙНИ В КИЄВІ.

В АЛЕКСЕЇВСЬКОМУ ПАРКУ.

Як жило ся і як судили увязнених. — Австрійські піддані — Галичани. — Російські жиди і босяки.

Підчас вибуху сеї страшної війни я жив у Києві.

Зараз же по оголошеню війни всїх австрійських і німецьких підданих, від 18 до 45 літ віку, поарештовано, яко „военнообязанних", т. є. таких, котрі в своїй стороні були би взяті до війска.

Були тут ріжні люди: і купці і робітники і так приватні люди, що були захоплені в Росії. З початку їх тримали по поліційних тюрмах, але що їх було дуже богато і тюрми помістити всїх не могли, то їх перепроваджено в так званий Алексеївський парк. Рік передтим в тому парку, що займає 26 десятин місця, була вистава. Виставових будинків не зруйновано і сих нових, не зовсім звичайних арештантів, поселили в тих будинках, а самий парк огородили високим деревяним парканом і кругом паркану варту поставили.

Тримали сих людий в парку тимчасово, поки окрема поліційна комісія розбере їх справу, упорядкує їх.

І комісія, котра мала на чолі помічника поліцмайстра, А. С. Репойто-Дубяґу, зранку до вечера засідала в парку і „сортувала" арештованих. Тоді, бачите, був такий приказ, щоб Славян, підданих ворожих держав, котрі прожили в Росії не меньше як три роки, увільняти від арешту, а також увільняти і тих — і Славян і не-Славян — котрі не мали 18 літ, або понад 45 літ. Отож та поліційна комісія і розбирала сї справи.

* * *

Діставши дозвіл, яко газетний робітник, я пішов подивитись, як живуть сї „арештанти" і побачив досить цікавих річий. От іде добре одягнений чоловік середних літ, — се **директор банку** в однім з повітових міст в Бесарабії. Він австрійський підданий і „военнообязанный" та через те його затримали і привезли в Київ, але він не горює; він Славянин і до того не подав просьби, щоб його приняли в російське підданство і з дня на день очікує, що його увільнять. За ним іде старенький бідак, на-пів старець, **Микола Цибуля** з Галичини. Він жив у сина на Поділю. Вибухла війна і його, яко австрійського підданого, задержали.

Дальше під деревами — гурток **Українців-Галичан.** Серед них богато молодїжи; держать ся просто, ніби дома. Се мабуть найвеселїйший гурток з півтори тисячі усїх людий, що жиють в Алексеївському парку. Один з хлопців має гармонію і зранку до вечера грає на ній.

— Вірте, — говорив мені один Поляк — так остогид він зі своєю гармонією, що й сказати не можна. Ні дня ні ночи тому „іродови" нема; грає тай грає. Холєра на його голову, весело йому. Добром просили: перестань! — не слухає. Загрозили, що побють; — утихомирив ся трохи; бодай в ночи не грає.

— Чого, пане, язиком тїпаєш? Місця нема для тебе, чи що? — огризнув ся парубок. — Не подобаєть ся тобі, відійди, не слухай. Тут, брате, всї рівні; лежи мовчки і жди, поки відпустять, — а то бити ще мене надумав... А руки короткі, не знаєш?...

Уладились „арештанти" хоч і без особливої вигоди, але добре; богато лїпше, ніж то могло би бути в тюрмі. Будинки хороші, чисті; ні воший, ні блощиць немає; до того-ж і не замикають домів; — гуляй собі цїлий день по парку. От тільки вийти в місто не можна.

Хто має свояків у місті, то тим і зовсім добре, бо їм позволено приходити у парк, коли хочуть; позволено принести постелї, газети, їду. Прочим видають урядові харчі. Вони поробили собі печі і самі собі варять їсти.

Зовсім окремо держить ся **чималий гурток російських босяків („бомів").** Їх історія занадто цікава. Ріжними способами, правдами і неправдами, вони свого часу перебрали ся заграницю і босякували в Галичині. Колиж вибухла війна, австрійські власти заарештували їх яко російських підданих і посадили в тюрму у Бродах. Коли російські війска забрали Броди, їх випустили з тюрми, але що вони не мали пашпортів, всїх їх етапним порядком привезли до Києва і поки не вияснили, хто вони, затримали їх разом з підданими з чужих держав.

Хоч як низко стоїть їх „общественное положеніе", яко босяків, то всетаки вони не вважають можливим для себе водити товариства з „Австріяками" і держать ся в Алексеївському парку окремим гуртком.

* * *

Окремий будинок призначено на канцелярію поліційної комісії. Роботи в комісії богато; треба провірити всї документи, пашпорти, а всетаки з 50 людий на день увільнять.

Дійшла черга і до російських босяків. В просторій кімнаті їх вистроїли в ряд. Почали викликати:

— Іван Сенніков!

До стола підходить чоловік літ 30 віку. Обдертий до краю, без сорочки і зовсім босий, але на голій шиї білий крохмальний ковнірець.

— Ти русский? — питаєть ся комісія.

— А вжеж! Хиба самі не бачите? — образив ся Сенніков.

— Де ти живеш і чим займаєш ся?

— Хто? Я?

— Ну, да, ти! Говори скорійше, не задерживай!

— Чудне питанє. Де живу? В Одесі,*) розумієте ся; в „береговій консерваторії" занятий!

— А як же ти в Броди доскочив? Тебе-ж там затримали?

— Кого? Мене? Куди там, так тож Австрійці затримали, а хиба вони можуть зрозуміти русского чоловіка? Діло звісне; „стрільнув" я в Австрію, а тут війна наспіла — що будеш робити? „Засипав ся"**).

— А пашпорт твій де?

— Чий? Мій? Хиба ви самі не знаєте, який у „стрілка"***) пашпорт? Я міг би сказати, що Австрійці забрали у мене пашпорт, але не хочу брехати; — пашпорта у мене не було!

— Ну, добре, стань геть на боці! Хто там далї? Єлисавета Шункіна! Ти як в Броди попала? Маркитантка, чи що?

— Я з військом ішла, ваше благородіє!

— Пашпорта нема? — Стань на боці!

По хвилі перед поліційним столом стає 18-літний хлопець, жидок.

— Так тебе в Бродах затримали? — питаєть ся член комісії.

— Ну, да, в Бродах!

— Ти кажеш, твоє назвиско Кац? Ти русский подданий?

— Я жид.

— Ну, добре, а підданий ти русский?

— Я жид зі Суховиє, живу коло Ровно!

— Я тебе питаю: русский ти підданий, чи австрійський? Де твій пашпорт?

— Мій пашпорт? Нема у мене пашпорта! Мене звуть Кац зі Суховиє, я жид.

— Сруль Кац, кажеш, — ну, значить русский...

— Пане пристав, я-ж вам говорю, що я жид, а не русский!...

— Ну, добре, стань на бік... Хто там далї? Матусович Охрим!

До стола підходить такий же підліток.

— Ти русский підданий?

— Я так як і Кац.

— Як то так як і Кац?

— Ми разом з ним в Бродах були, коли нас затримали...

— Ти відки? Де ти живеш?

— Я з Бродів сюди приїхав, а живу тут, у вас!

— Пашпорт у тебе є?

— Нема, я так як і Кац!

— Ну, добре, стань на бік. Микола Цибуля!

До стола підходить 72-літний дідусь, австрійський підданий.

— Напишіть йому сьвідоцтво — каже помічник поліцмайстра Репойто-Дубяґа комісарови — Цибуля з арешту увільнений!

Комісар почав писати сьвідоцтво і питає ся Цибулї:

— Тебе, Цибуля, як звати? Імя твоє як?

Дідусь не розуміє російської мови. Комісар сердить ся. Молодий Поляк, що стояв рядом, толкує.

— Батька твого як імя? — питаєть ся комісар.

— Пане комісар! — звернув ся до комісаря помічник поліцмайстра — Цибуля вже досить старий чоловік, має право на пошанованє, то мусите звертатись до нього ввічливійше і не на „ти", а на „ви"!

Старого від арешту увільнили, а його місце перед столом заняв такий же старий Галичанин Іван Лантух.

По коротких запитах увільнили і сього, а на його місце знова став новий... і так зранку до пізного вечера, немов на кінематографічній ленті, проходять всї ті Сеннікови, Матусовичі, Каци, Цибулі, Лантухи... Богато їх. Одних увільняють, других переселюють в инші місця, а на їх місця прибувають все нові і нові партії...

Алексеївський парк — мов добра купа комашні...

Гр. Семешко.

*) Одеса славить ся яко місто, де дуже богато босяків. „Берегова консерваторія" — жартовлива назва одеської пристани, де є безліч босяків.

**) „Засипав ся" — арештантське слово — значить попав ся.

***) „Стрілок" — арештантське слово — значить такий чоловік, котрий просить допомоги, видумавши якунебудь брехню.

Іван Франко.

САМОВБИЙСТВО, СЕ ТРУСІСТЬ...

„Самовбийство, се трусість,
Се втека з борні,
Ошуканськая кріда", —
Так скажуть менї.

Ах, панове! Про трусість
Мовчіть ви менї!
Чи ви нюхали порох
В житевій війнї?

Чи ви лоб свій розбили
О дійсности мур?
Чи вам звісно, як смачно
На гаках тортур?

„Самовбийство, се прогріх,
Безправє і злість"...
Най вам слово Христове
На се відповість.

Як Христос по землї ще
Навчати ходив,
То зустрів чоловіка,
Що в шабас робив.

„Як же можна! Се прогріх!"
Обурив ся хтось,
Та робітнику строго
Промовив Христос:

„Коли знаєш, що чиниш —
Блаженний єси;
А не знаєш, що чиниш —
Проклятий єси.

„Коли знаєш, що чиниш —
Закон твій — ти сам;
А не знаєш, що чиниш —
Закон є твій пан".

Для знающих знанє їх
Найвисший закон;
Незнающі в законї
Най гнуть ся карком.

Чи я знаю, що чиню,
Се знаю лиш я —
І такий, що мене зна
Ще лїпше, ніж я.

Гр. Семешко.

З СИБІРСЬКИХ СПОГАДІВ.

(Передрук заборонений).

31. П. Е. Свінхувуд.

Пер Едвін Свінхувуд — чоловік на яких 68 літ віку. Се бувший предсідатель фінляндського сойму і член судебної палати.

На засланє дістав ся старенький громадський діяч Фінляндії з такої причини: Останних кільканайцять літ у Фінляндії провадить ся русифікаторська політика, але фінляндський нарід з тою політикою дуже бореть ся. Фінляндцям се лекше робити ніж иншим народам, заселяючим Росію, бо Фінляндія є окрема маленька держава, зі своїм власним соймом, законами, вихованєм людий і т. д.

Кілька разів російський уряд робив ріжні заходи проти Фінляндії, але вона не піддавала ся. Найострійше ся справа стояла яких 15 літ тому назад, коли ґенерал-ґубернатором був там наскрізь російський чоловік, ґен. Бабріков. По нім наступив ніби невеликий відпочинок, але в остатні роки, коли ґенерал-ґубернатором зробили чистокровного Німця, ґен. Зейна, становище Фінляндії стало не ліпшим, ніж було за часів Бабрикова.

* * *

Дуже точно справи П. Свінхувуда я вже і не докажу тепер, але о скільки ще не забуло ся, стояла вона так:

При кінци жовтня 1914 р. прокуратор фінляндського сенату звернув ся з якимсь-то жаданєм до Свінхувуда, котрий під той час був повітовим судією. Судія Свінхувуд відмовив прокураторови в тім жаданю, повідомивши його, що на підставі фінляндських законів він не має права предкладати йому такі жаданя а закони російські, на котрі прокуратор опираєть ся, для Фінляндії не є обовязковими і через те він, судія Свінхувуд сповнити жаданя прокуратора не числить для себе можливим.

Ся відповідь повітового судії прокураторови сенату зробила велике вражінє на загал фінляндський, а позаяк одним з головних обовязків ґенерал-ґубернатора є, щоб ніяких „виливів" і „вражінь" на загал не було, то ґен. Зейн зараз же заарештував П. Е. Свінхувуда і вислав його на Сибір, аж до ґубернії томської і повідомив томського ґубернатора, що Свінхувуда треба поселити в північних місцях ґубернії і добре вартувати.

Яко бувшому президентови сойму і богатому чоловікови Свінхувудови легко удало ся добитись переїзду на місце засланя не етапом, а на власний кошт. Разом з ним поїхала на засланє і його жінка Олена, а позаяк вони обоє зовсім не розуміли російської мови, то на дорогу поки доїдуть на місце засланя, найняли собі товмача, інжинїра Маєвського.

Всї вони при кінци падолиста прибули то Томска і замешкали в найліпшім готелю. Ґубернатор В. Н. Дудинський призначив Свінхувудови на житє село Тимське, що лежить в північній частині Наримського краю, але позволив йому перебути кілька днів у Томску, щоби відпочити і приготовити ся в далеку дорогу (більше ніж 600 верств) на конях.

Під вартою двох стражників Свінхувуд виїхав у своє село 5. грудня, а я прибув до Томска 6. грудня і таким чином ми мало що не зустріли ся в Томску; а побачити ся зі Свінхувудом мені конче хотілось, бо він був і взагалі знаний в Росії чоловік і громадський діяч, а історія його арешту наробила богато шуму і обговорювала ся всею російською пресою.

Місцем житя на засланю ґубернатор Дудинський дав мені місто Нарим. Виїхав я з Томска 11. грудня, а прибув лише 18-го, бо морози тоді були дуже жорстокі і нам частенько доводило ся пересиджувати їх в тих селах, що лежали нам по дорозї. П. Свінхувуд жив дальше від мене, 128 верств на північ.

Село Тимське, де його примістили, було місцем засланя для засланців. Правда, ніхто з засланців в нім ніколи не жив. Памятаю ще з часів первиого мого перебуваня в Наримськім краю — десять літ тому назад — поліція загрожувала неспокійним засланцям, що перешле їх в Тимське, але в дійсности нікого туди не посилала, бо село те для житя в нім було дуже невідповідне.

Старенький Пер Едвін Свінхувуд був першим засланцем, котрого помістили в село і поставили йому варту з двох стражників.

Мене дуже цікавило, як там перебуває Свінхувуд, без знаня мови, в чужих йому, невідповідних умовинах житя (його товмач, як тільки доїхали до Тимського, повернув ся назад), але дістати дозвіл на поїздку в Тимське було не так то легко. Разів зо три звертав ся я з такою просьбою до комісара Вальтера, але він кождого разу відмовляв.

Якраз на Сьвятий вечір 1914 р. привезли в Нарим ще одного Фінляндця п. Хейкі Валїсальмі, редактора соціялістичної ґазети, що видавала ся в місті Тавастусті у Фінляндії.

Надумали ми з тим Валїсальмі таки дістати ся до Свінхувуда. Пійшов я знов до комісаря зі своєю справою.

— Ну добре, — сказав він — але ви трохи підождіть. Сими днями, бачите, має сюди приїхати староста, то треба переждати, поки він не поїде відси.

Через тиждень я знова за своє, але комісар і слухати не хоче.

— Бачите, яке діло: мені даний приказ вартувати Свінхувуда, як можна пильнійше. Я поставив туди двох довірних стражників, але після того одержав нові приказн, і від старости і навіть від ґубернатора, стерегти, щоб Свінхувуд не втік, бо вони, бачите, дістали відкись відомости, що Свінхувуд збираєть ся втікати з засланя. Тепер судіть самі: Я комісар, чоловік маленький, зі мною числить ся дуже не стануть. Утече Свінхувуд, мене зараз виженуть к чортовій матери, а у мене жінка і четверо дрібних дітий. Се раз, по друге така річ: Ви самотний, зі Свінхувудом незнайомі, а так намагаєте ся туди їхати. Чого? За чим? Не дивуйтесь і не ображайтесь, як я запитаю вас: чи ви не їдете до Свінхувуда з якиминебудь справами? Може ви хочете допомочи йому втечи? Як же я дам вам дозвіл на свою голову?

Я запевнив комісара Вальтера, що помагати Свінхувудови не збираюсь, і що на мою гадку він навіть не думає втікати. Втікти з засланя може молодий чоловік, а старий Свінхувуд не стане денебудь переховувати ся, та й не зуміє він жити нелеґально.

— Просто на просто, — сказав я комісарови, — ми з земляком Свінхувуда, Х. Валїсальмі, хочем відвідати його, поїхати до нього в гості!

— А се правда? — спитав комісар. — Ви мене під монастир не підведете?

— Не збираюсь!

— Ну, то добре, їдьте, а тільки...

— Будьте спокійні, пане комісаре!

Дня 27. лютого пізненьким вечером ми прибули в село Тимське.

(Дальше буде).

ДОПИСИ.

З DETROIT. MICH.

Звіт з федераційного віча.

В неділю, дня 10. вересня б. р., відбуло ся в Дітройт, Міш., у просторій салї „Польського Дому" величаве українське віче в присутности 1.200 осіб, скликане місцевим Окружним Комітетом „Фед. Укр. Зл. Д.".

Належить ся дітройтським Українцям признанє за численну участь, за пильне вислуханє промов поважаних референтів, як не меньше і за свої щедрі жертви, які зложили на „Фонд визволеня України". Тим власне Українці доказали, що зрозуміли вагу нинішної хвилї, що не пора на міжпартійні спори, а пора стреміти до злуки, бо в злуці сила і будучність народа.

Віче заповіджене було на годину 3-ту попол., однак з причини опізненя пов. референтів почалось аж о годині 4-тій пополудни. Віче отворив голова місцевого Окр. Комітету „Фед. Укр. З. Д.", п. Дмитро Підгайний, поясняючи присутним на салї вічевикам в коротких, а ярких словах ціль віча. Відтак п. Дм. Підгайний покликав на предсідателя віча місцевого пароха, Всч. о. Мирона Стернюка, який, подякувавши за вибір, предложив на заступника предсїдателя п. Василя Седляра, а пп. Андрія Блащука і Василя Цимбалїстого на секретарів віча. На вибір повисшої президії вічевики згодили ся грімкими оплесками.

Після вічевої програми відспівала пані Стефанїя Цимбалїста сопранове сольо Кониського-Нижанковського „І молила ся я" в супроводі фортепяна під управою п. Евгена Королишина, за що присутні нагородили її грімкими оплесками.

По сім о. М. Стернюк привитав п. М. Січинського словами: „Витаю героя М. Січинського!" По його появі наступила буря оплесків на салї зі сторони присутних, почім о. М. Стернюк уділив п. М. Січинському голосу до реферату.

Поважаний референт перш усього зазначив на вступі, що не прибув тут по що иншого, як тільки по те, щоб уже раз вкінци вказати напрям до праці, започаткованої Соймом в Новім Йорку, дня 30. жовтня 1915 р. В своїй півторагодинній, а горячій промові, вказує шлях до ширеня просьвіти серед американських Українців в ціли викорінюваня неграмотности серед тих же. Бесідник заявляє, що неграмотність є так великою між американськими Українцями, що на пів міліона знаходить ся між нами більша половина неграмотних Українців у Злучених Державах. Їх треба як найскорше ратувати від загибели через уладжуванє курсів для неграмотних. Як низько стоять американські Українці під зглядом просьвіти, доказом того се, що в порівнаню до так великого числа наших земляків у Злучених Державах, тільки сорок тисяч Українців читає свої часописи, як „Свободу", „Народну Волю", „Америку" і „Гайдамаки", разом взявши. Дальше в палкій промові пов. референт представляє присутним ширенє москвофільства серед американських Українців. Він накликує горячо присутних, щоб доложили як найбільше сил в цїли викорінюваня москвофільства, яке з небувалою скоростию ширють ся серед українських темних мас в Америці. Пов. референт обговорює неповоротну шкоду, яку несподівано може нам нанести занедбанє викорінюваня москвофільства, на случай прилучення східної части Галичини до Росії, коли то тисячі москвофілів, яких ми тут не навернемо на Українців, повернуть по війнї до Галичини, де ширити-муть пропаґанду москвофільства серед селянських і міщанських несьвідомих мас. Щоб забезпечити ся перед ширенєм москвофільства та цїлковито се лихо викорінити, американські Українці повинні як найчисленнійше горнути ся в ряди „Федерації Укр. Зл. Д.", де спільними силами потрафимо здійснити свої наміри; на власну руку однак не поборе москвофільства ніяка орґанїзація зосібна, анї часопись ніяка, чи то „Свобода", „Нар. Воля", або „Америка", доказом чого є те, що часопись „Свобода" поборювала москвофільство протягом 5-ох літ, а мимо того сего лиха не побороли, бо кацапи закидали їй, що вона, яко орґан запомогової орґанїзації, робить се у своїм власнім інтересі. Дальше пов. референт малює тяжкі та страшні відносини, серед яких знаходять ся Українці в старій вітчині, яким грозить пованє Росії або Польщі, звертаючи присутним увагу на брак свободи рухів старому краєви. Бесідник покликує в ряди „Федерації Укр. Зл. Д." і каже, що, згуртовані всї українські товариства при Федерації в одну непобориму цілість, мусимо помогти старому краєви матеріяльно та поперти його змаганя до політичних і національних вольностий. Ся всенародна українська орґанїзація, заложена на Соймі минувшого року, покликує всіх Українців, аби як найскорше ставали членами „Федерації Українців у Злучених Державах". Федерація Українців не має на цїли нікому відбирати його політичних поглядів, не має на цїли вказувати, до яких орґанїзацій має належати наш іміґрант; Федерація Українців хоче обєднати весь загал до спільної праці, для добра, для визволеня України. Не оминув пов. референт згадати й про користи горожанства Злучених Держав, заохочуючи при тім ставати чим скорше горожанами Злучених Держав, коли то по отриманю горожанських прав цілком сьміло і певнійше будуть американські Українцї могли промовити в імени старого краю, який кличе нас зза моря о поміч матеріяльну і політичну, якої Він сам не може отримати, маючи сковані уста. Не числім на ніяку поміч чужу, лиш гуртуймо ся до „Федерації Укр. Зл. Д.", де згуртовані разом добудемо волю Україні, не оглядаючись при тім ні на Австрію ні на Росію, які нас спільно нищили і нищать. Під конець свого вичерпуючого реферату пов. референт не оминув згадати про тяжкі відносини робітничої партії в Америці, подаючи при тім вказівки в цїли поліпшеня матеріяльного стану для робучих мас, а що найважнійше то те, що вказав присутним „інтернаціоналам" шлях до праці народної не тільки на чужім, але перш усього на своїм, чисто народнім поли. Звертаючись при тім до „інтернаціоналів", говорить дальше: „Перше дбаймо про свою націю", котра нам має бути милійша від чужої, так як своя власна жінка, котру ви повинні любити не однаково з жінкою вашого ворога"..

За вичерпуючий та добре оброблений реферат нагородили присутні пов. референта бурею оплесків.

Другий з ряду реферат слідує Всч. о. Мирона Стернюка на тему „Школа яко заборола проти винародовленя". Всч. о. М. Стернюк в своїм рефераті начеркнув дуже гарно історію нашого шкільництва, постепенно обговорюючи аж до теперішних часів. Українська школа в Злучених Державах стоїть на дуже невідраднім положеню, не має фахових учителів, не має змоги піднести ся до степени низших публичних шкіл американських, не може дати українському народови потрібної науки в теперішнім часї. Американсько-українські школи се переважно школи парохіяльні, де вчать дякоучителї, які по більшій части самі потребують образованя середного. Тож і не диво, що діти наші, не знаючи, хто вони, чиї нащадки, яка минувшість їх Вітчини України, йдуть манівцями, польщать ся або американізують ся на шкоду українському народови. В школї наша будучність! Шкільне питанє є великої ваги українського народу і тому найбільшу увагу повинні звернути Українцї на сей скарб, де діти наші моглиб черпати знанє української мови, історії і культури. Час вже раз подумати про се і взяти ся до діла! Вже кілька разів порушувано сю справу на українських конвенціях запомогових орґанїзацій, але на тім і позістало. Нічого позитивного до сего часу не зроблено. Бесідник завзиває присутних вступати в члени Федерації Українців у Злучених Державах, бо в лучности сила, а в силї довершуванє найтруднійших діл; побільшувати сотні борців, котрі стремлять до визволеня України, памятати на великий клич Т. Шевченка „Учіте ся, брати мої" і мати все в памяти слова М. Шашкевича „Мово рідна, слово рідне". Всч. о. М. Стернюк в своїй півгодинній промові доказав фактами, що тільки в школї наша будучність, що тільки народ просьвічений і культурний може вибороти собі приналежні права, що тільки народ образований є народом помежи народами сьвіта (оплески). Найбільшою причиною наших недомагань у всіх наших змаганях, се брак просьвіти. Ще раз завзиває до праці і боротьби у визволеню України знід кормиги ненависних нам ворогів і кінчить свою інтересну і дуже на часї бесіду серед грімких оплесків зі сторони присутних вічевиків.

Третий з ряду реферат слідує Впов. пані Емілії Струтинської з Шікаґо. Коли поважана референтка появила ся на естраді, вічевики привитали її бурею оплесків. Вперше мали ми нагоду бачити українську референтку, промовляючу до сердець присутних вічевиків. Реферат поважаної референтки був коротким, але за те ясним начерком історії України. Коли читаємо критично історію нашого народа — говорить пов. референтка — то все доглянемо брак єдности і згоди між провідниками народу як і всего загалу. Перші українські князї провадили межиусобиці і кликали дикі орди на поміч. Такі межиусобиці тривали цілі столїтя. Змаганя князів, зєдинити всі українські землї в одну цілість, ніколи не здійснили ся. Князем, який стремів до зєднаня українських земель в одну цілість, був Ярослав. Він зібрав майже всі землї батьківські (крім земель польських) і став одним з найліпших володарів тодїшної Европи; стояв в близких та приязних зносинах з сучасними володарями. По смерти Ярослава українські землї опинили ся в руках його синів. Ніякий зі синів Ярослава не був задоволений своєю частиною, а кождий, хоч трохи здібнійший та проворнійший князь, думав про те, чи-б не вдало ся йому се, що удало ся його батькови й дідови: зібрати наново в одну цілість землї руської держави, загорнувши їх у свої руки. З того повстали братнї боротьби. Вони не розуміли сего, що в злуці села, а поборюючи себе взаїмно, давали змогу грабежам Половців. Дальше пов. референтка говорить про галицько-волинську державу при Даниловичах. Роман Мстиславович сформував нову політичну силу на заході і продовжив самостійне державне житє більше ніж на протяг столїтя. Роман не старав ся здобути київського престола, який тоді сильно був підупав, а звернув свої очи на Галичину, де всевладне боярство вело боротьбу з синами князя Ярослава. Роман увійшов в зносини з боярами, та разом відтак підняли вони повстанє; вигнали свого князя Володимира, а на його місце покликали Романа. Роман, надіючи ся на Галичину, думав тоді, що вже не потребує свого Володимирського князївства і віддав його свому братови. Однак справа не пійшла так легко, бо Володимир звернув ся до тодїшного угорського короля о поміч: Угорський король пійшов з Володимиром, а занявши вперед Галичину, всадив відтак Володимира до вязниці, а в Галичині посадив свого сина. Володимирови вдало ся опісля утечи з вязниці і при помочи Німців та Поляків він вернув ся на престол галицький. По його смерти заволодів Роман Мстиславович. Тоді-то цїла Волинь з Галичиною зєднала ся в одну велику, сильну державу. Великий розум і проворність Романа будили на Україні надію, що от може й таки в його особі наступає врешті чоловік, який заведе лад на Україні, візьме князїв за чуби і зробить конець їх сваркам. Він стремить до сего, та пляни його не здійснили ся, бо в 1205 р. несподівано наложив він головою в поході на польських князїв. Пропала вся надія на відроджене українського політичного житя, а й сама галицько-волинська держава захитала ся вкінци. Те, що не вдало ся здійснити Романови, не вдало ся також Данилови анї його наслїдникам. Галицько-волинська держава простояла ще довго, а лиш часами доходила до значної сили і значіня. Пов. референтка згадує про пованє Польщі і Литви, малюючи ясно тодїшні невідрадні обставини України. По черзї приходимо до повстаня під проводом Б. Хмельницького. Панованє польської шляхти на Україні так дало ся в знаки українському народови, що треба було тільки малої іскорки, аби запалахтів огонь пімсти народу за свої кривди. Богдан Хмельницький зумів се використати. Битви Б. Хмельницького над Жовтими Водами під Корсунем і Стеблевом та Пилявцями характеризують ярко його розум і проворність. Він як побідоносник, надто щирий в справах народних. Се було його хибою. Довіряючи найбільше московському цареви, віддає Україну в московську опіку, в Переяславськім договорі, 1654 р. Москва, маючи опікунчу власть, почала насильно нищити козаків. Столиця Росії Петербург побудована на крови і кістках наших козаків. Відтак по договорі в Андрусові поділено Україну поміж Польщу і Московщину. Польща рівнож не позістала ся позаді Москви і нищили все, що українське. Вислїдом сего було повстанє, зване „гайдамаччиною".

Пов. референтка при кінци своєї бесіди звертає увагу на велику вагу єдности і сили народу. До вселюдських кличів найдуть ся щирі душі все зробити!

Бажанє: пірвати вікові пута, добути волї, зродженої в наших серцях, мусить бути сповнене! На се треба нам самим подбати! (оплески). Передівсім мусимо подбати, щоби наш нарід був просьвічений. Одною з найбільших причин нашого лихолїтя — се неписьменність нашого народу. Ми маємо право жадати в такій державі, де ми платимо податки, щоби наш нарід був образований, мав свої власні школи, свої народні інституції. Нехай знаменні кличі нашого Шевченка будуть орієнтацією в теперішній нашій політиці! Дух Шевченка і наших ґеніїв хай живе між нами!

Присутні з найбільшою увагою вислухали горячої бесіди Впов. референтки і довго оплескували її гарну промову.

По укінченю сього реферату о. М. Стернюк, яко предсїдатель віча, представив присутним вічевикам голову „Федерації Українців у Злч. Д." д-ра Володимира Сіменовича з Шікаґо. Присутні привитали його бурею довго невмовкаючих оплесків.

В своїй промові поважаний референт зазначує: З причини браку часу не буду розтягати довго своєї бесіди, а замісць того дам Українцям в Дітройт що инше: дам ту памятку, яка ніколи не забудесь в нашім житю! Я чув за вас, — говорить рд. Сіменович — що ви в Дітройт горнете ся в ряди „Федерації Українців", вибиваючи ся на перше місце зпоміж наших українських кольоній в Америці; чув і про вашу посьвяту для поневоленого народу в Вітчині, несучи йому матеріяльну поміч. Ідіть і дальше тим шляхом. Вступайте в ряди борців за волю України і гуртуйте ся численно в члени „Федерації Українців у Злуч. Д." Як повисші пов. референти, так і др. В. Сіменович не оминув рівнож пояснити присутним цїлий „Фед. Укр. у Злуч. Д." Під конець своєї бесіди пов. референт заявлє: „Я привіз до вас прапор „Федерації Укр. у Злуч. Д.", щоб ви перші в Америці побачили сей прапор!" (На салї рознесла ся буря оплесків). Отсе перший раз голова „Федерації Укр. у Злуч. Д." розвинув прапор України, на вид якого рознесла ся знова на салї довго невтихаюча буря оплесків зі сторони вічевиків. Присутні через повстанє з місць віддали честь прапорови. Із тисячної груди пронесло ся: „Слава Україні! Хай живе Україна!" Вічевики довго не могли опамятати ся з чувства, яке зродило ся в їх серцях на вид прапора, який на причуд так гарно представляв ся в своїй прибраній синьо-жовто-червоній красі. Поважаний референт, держачи в своїх руках прапор, та повіваючи прапором в сторону присутних вічевиків, почав словами: „Засьвідчім, що ми перші хочемо злуки галицької, української і угорської в одну републиканську державу! (Буря довгих оплесків). Нехай сей прапор сьвідчить, що ми хочемо мати вільну, злучену републиканську Україну! Виступаймо перед сьвітом явно, що ми хочемо та жадаємо вільної републиканської України!" Присутні повторили повисший клич тричи та майже кождий клич пов. референта перервали довго невтихаючими оплесками. „Засьвідчім перед сьвітом, — кличе бесідник — що ми будемо працювати для України; старатись будемо о визволенє України з чужої неволі в вільну самостійну державу, а умираючи за Україну, відтак накажемо своїм поколїням, щоб ге виреклись доложити усіх старань в цїли освободженя України!" Вічевики через повстанє з місць заприсягли перед прапором, повторяючи за бесідником наведені ним слова.

Відтак Впов. др. В. Сіменович візвав присутних до жертв, вбиваючи в міру напливу жертв цьвяшки в пропамятну таблицю з малюнком гетьмана Богдана Хмельницького. Перший з ряду вбив цьвяшок др. В. Сіменович, складаючи рівночасно жертву в сумі 25 долярів на „Фонд визволеня України". Потім почали складати свої жертви прочі референти, дальше президія, а в кінци по черзї присутні вічевики. Треба було подивляти сей запал, який витворив ся в серцях присутних, коли складали свої щедрі жертви. Як нераз уже, так і тепер дітройтські Українці дали доказ посьвяти для української справи, хоч правда, що були такі, котрих не зворушили і не тронули до глубини серця горячі слова нашого довголітного старенького українського діяча в Америці, д-ра В. Сіменовича, та як сей мур камінний не поступили вперед, щоб зложити свої, хочби і найменьші лепти, на сьвяту справу, справу добутя волї Україні. Сими закаменілими безнеречно, як мож було запримітити, то були ті, які звуть себе „соціялїстами інтернаціонала", ті у котрих справа українська позаду. Час уже та крайна пора, щоб зрозуміли ті панове, що нинїшна хвиля вимагає і від них змінити свій напрям, а напружити свої сили, злучити ся з загалом українським та разом спільними силами стреміти до найсьвятїйшого ідеалу: здобутя волї Ненцї-Україні.

Зібраних жертв зі вступу і при вбиваню цьвяшків було разом $375.50, які призначено одноголосно вислати на „Фонд визволеня України".

Коли вже др. В. Сіменович укіньчив вбиванє цьвяшків в повисше згадану таблицю, появив ся вдруге на сцені п. М. Січинський, покликуючи присутних до несеня матеріяльної помочи старому краєви, та зосібна на шпиталь для інвалїдів Укр. Січових Стрільців у Львові. П. М. Січинський заявляє присутним, що збирані в Америці жертви висилає Федерація Українців на руки п. Юліяна Романчука у Відни, який за гроші ґарантує. Жертви, — говорить бесідник — висилані з Америки, все доходять на місце призначення і в міру потреби зістають розділювані українським жертвам війни в старім краю. Хоч — додає бесідник) — п. Ю. Романчук належить в краю до иншої партії — не тої що я, і які то партії вели між собою взаїмну боротьбу, то я мимо сего стверджую факт, що п. Ю. Романчук ніколи ніяких народних гроший не брав для себе і тому прошу шановну громаду, відноситись до п. Ю. Романчука з повним довірем.

По сім п. М. Січинський відчитав слїдуючі резолюції:

Українці, горожани і резиденти Злучених Держав, зібрані на вічу в Дітройт, Міш., дня 10. вересня 1914 р.:

1) Висказують своє привязанє до вільних і демократичних інституций сеї републики.

2) Висказують своє глубоке співчутє всім нещасним жертвам европейської війни, передівсім своїм землякам за морем, Українцям в Росії і Австрії, що терплять у війні і від наслідків війни.

3) Протестують проти всеї кривди і насильства, котре в часї війни діяло ся і діеть ся над українським народом в Европі.

4) Домагають ся, щоб про національну долю і державну приналежність українських земель не рішали дипльомати без волї населеня тих земель і щоб Українцям були призначені і збережені політичні і національні права.

5) Заявляють свою приязнь і солїдарність з Українцями в Европі, які в тяжкий час чесно і сьміло заступають рідну справу, і обіцюють їм свою поміч.

6) Рішено, що є обовязком кождого українського товариства в Америці пристати до Федерації Українців і обовязком кождого Українця спомагати її в діяльности для ширеня серед населеня в Америці просьвіти і для помочи Українцям в Европі в їх визвольних змаганях.

7) Віче Українців рішає, щоби вислати телеґраму до президента Вілсона, щоб американський делеґат на мирову конференцію виступив в обороні Українців і всіх поневолених народів.

Повисше наведені резолюції присутні приняли одноголосно.

О. М. Стернюк, яко голова віча, подякував пов. референтам за їх горячі бесіди, а рівнож усім присутним вічевикам за пильне вислуханє промов та за щедрі, зложені ними жертви.

По сім відспіване український гимн „Ще не вмерла Україна", „Не пора", і „Ми Гайдамаки".

Віче закрито о годині 9-тій вечер, почім одушевлені вічевики розійшлись домів.

Василь Цимбалїстий, Андрій Блащук,
секретарі віча.

(Підписані просять Хвальні Редакції „Народної Волі" і „Америки" о поміщенє в своїх часописях повисше наведеного вічевого звіту).

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

—o—

Є ще надія для страйкуючих робітників нюйорських трамваїв.

В неділю по Ню Йорку розійшла ся нова вість, яка викликала велику сензацію між страйкуючими трамваєвими робітниками і трамваєвими компаніями. З Европи приїхав президент американської робітничої юнії В. Д. Магон, з приїздом котрого між робітниками воскресла нова надія побіди над компаніями. Між президентом Магоном і делєгатами юнійних відділів відбула ся конференція, на котрій президент висловив гадку, що робітникам удасть ся виграти страйк.

Заговір на президентів трамваєвих компаній в Ню Йорку.

Нюйорська тайна поліція заарештувала двох трамваєвих робітників-страйкерів, яким приписують намірений заговір на Теодора Шонтса і Френка Гедлея, президентів трамваєвих компаній. У своїй заяві детективи ствердили, що вони слідили за тими людьми вже довший час. Про їх намір детективи довідали ся підчас одних нарад. В заговорі мало брати участь ще много инших робітників, яких ще доси не вислїджено.

Страйк в Пітсфілд, Масс., покінчений.

По 6-тижневій тяжкій боротьбі страйкерів з компаніями прийшло вкінци до згоди. „Шпінери" у фабриках сукна дістали 15 долярів тижнево, але компанія не признала юнії. В зелізній фабриці робітники дістали 5% підвишки (домагали ся 10%), 9 годин праці (передтим працювали 9½, а домагали ся 8 годин праці) і компанія признала юнію. Тепер юнія має право вести з компанією переговори і полагоджувати всї домаганя робітників. Робітники вернули до праці і фабрики пустили ся в рух. Тут є брак робітників. Ті, що повиїзджали в часї страйку, а хотіли би тепер назад повернути, можуть повертати безпечно. — Т. Спасик.

Реформа шкіл.

Філядельфійські шкільні власти плянують зреформувати низші (публичні) школи. Як відомо, низші школи мають 8 кляс і діти мусять ходити 8 літ, заки вступлять до середної школи (гайскул). Деякі члени шкільної ради кажуть, що публичні школи мають забогато кляс. Дотого ще діти по укінченю 6-тої кляси відходять до роботи. Тому добре було би, щоби публичні школи мали лише 6 кляс. Дві останні кляси (7-ма і 8-ма) відпали би, а науку розложило би ся так, що діти тесаме учили би ся у 6-ох клясах. Деякі учені противлять ся тому плянови і говорять, що знесенє двох останних кляс публичної школи понизило би вартість пенсильвенійських шкіл. Покищо шкільні власти рішили отворити 10 таких 6-клясових публичних шкіл, а коли вони окажуть ся з кождого боку ліпшими, то по якімсь часї переведеть ся загальну реформу всїх публичних шкіл.

Лїкар вірить, що винайшов лїк на паралїж.

Лїкар, др. І. Рознав з Рочестер, Мінн., повідомив товариства лїкарів, що він винайшов лїк на паралїж. На основі кількамісячних дослідів він заявляє, що винайдений ним лїк убє діточий паралїж, який в короткім часї забрав тисячі людських жертв. Досліди лїченя він переводив на малпах і вони знаменито йому удали ся. Винайдений ним лїк є так сильний, що убиває паралїж в протягу 24-ох годин. Свій винахід він держить в тайнї, бо, як сам заявив, не може вже тепер віддати його на услуги людства, аж доки не переведе кілька проб на людськім тїлї. Сї проби скоро переведеть ся, а коли вони викажуть добрий успіх, тоді винахід подасть ся до публичної відомости.

Розійшли ся по шлюбі.

Е. Корт, 18-лїтна дівчина зі Ст. Луіс, вертала вечером трамваєм з фабрики. Напроти неї сидів молодий хлопець і усьміхав ся до неї. Вона також відповідала усьміхом. Хлопець сів коло дівчини і запропонував їй подруже. Дівчина радо згодила ся і вони таки тогосамого вечера, діставши дозвіл оженити ся, взяли в судї шлюб. При плаченю за лайсенс молодому забракло 10 центів. Молода доложила їх та ще заплатила їзду трамваєм. Молодий, що подав своє імя яко Е. Бранд, удав ся по шлюбі домів, бо анї він анї його жінка не мали гроший нї мешканя. Коли-ж жінка зауважала, що чоловік не приходить назад до неї, тоді пійшла за ним до фабрики, де він працював. Та всьо пропало. Чоловік відіслав жінку до дому, кажучи, що він не має як дати їй удержаня.

Оженив ся з мачохою.

Р. Пек з Ню Йорку оженив ся зі своєю мачохою. Перед роком батько Пека, умираючи, записав всьо майно на сина і на другу жінку, але під услівєм, що вони обоє поберуть ся. Пек дістав весїльний лайсенс і оженив ся зі своєю мачохою. Молодята в рівнім віці — 33 роки.

Скаржить за один цент.

Др. В. Брейді з Олбани, Н. Й., вніс скаргу до комісаря публичної служби. Ходить тут о 1 цент. Др. Брейді їдучи зелїзницею вкинув 1 цента до апарату, де є паперові горнятка на воду. Горнятко однак не вилетїло. Др. Брейді жадає звороту одного цента і звороту коштів позову.

Незначна похибка спричинила богато клопоту.

Лїкар др. Герберт Клейборн з Ню Йорку, оскаржив телєфонічну компанію о $10.000, які він стратив з вини компанії. В 1915-тім роцї компанія не умістила в телєфонічній книзї його телєфону, через що він стратив 10 тисяч долярів.

За заподіяну кривду заплатила убийством і самовбийством.

Гелен Гук, 30-лїтна женщина з Сінсінаті, О., вистрілом з револьвера убила Альфонса Веттерера, віцепрезидента „Веттерер Брувінґ Ко.", а відтак поповнила самовбийство. Трупів знайдено в домі женщини. В листї до своєї сестри Гелен Гук написала: „Він заподіяв менї страшну кривду; я не можу дальше жити".

Злодії рабують у білий день.

До дому панї Дубе в Пасейку, Н. Дж., хтось застукав до дверий і знадвору сказав, що він посланий від ґазової компанії. Женщина сиділа тоді в кімнаті зі своєю 4-лїтною дочкою і, почувши стукіт до дверий, пійшла й відчинила їх. Післанець від „ґазової" компанії, увійшовши до кімнати, відразу кинув ся на паню Дубе, закнеблював їй уста і привязав до крісла. Відтак пообшукував кождий кутик, але, не знайшовши нічого, повернув назад до панї Дубе. Стягнув їй з ноги панчоху і забрав $160 готівки, яку панї Дубе носила при собі. Маленька дівчинка зрозуміла цїлу справу і побігла донести про се сусїдам. Але заки сусїди прибігли, рабівника вже не було.

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

Для Українців нема місця в Росії.

Відомий на Українї громадянський діяч, дідич і бувший посол 1-шої державної думи Володимир Шемет, звернув ся до відповідних властий з просьбою, аби йому позволили відкрити в місті Лубнах (на Полтавщинї) українську ґімназію. Власти київського учебного округа сїй просьбі Шемета відмовили.

Відрадна вістка.

Російське міністерство справ внутрішних — як подає московська часопись „Русское Слово" — приказало нижегородському ґубернаторови Гірсову, увільнити безпроволочно всїх галицьких закладників, котрі перебувають на засланю в нижегородській ґубернії. Їм уже позволено вернути ся до Галичини.

Всього в нижегородській ґубернії було коло 50 Галичан, а в їх числї і бурмістр Чорткова, др. Козовер.

НОВИНКИ.

—o—

Нові податки в Росії.

На припорученє міністра фінансів, Барка, в Росії заведено осібливі податки на: бездітних женщин, порох, пудер, курців; на шкільні підручники, пиво, солодощі, театри, кінотеатри, чорнило і мило. Кромі висше наведених ще много инших продуктів має підпасти оподаткованю. Проєкти ріжних урядових людий жадають 5 до 12 рублїв річного податку від курців та 12 рублїв річного податку від кождої часописи з окрема.

Паперовий голод в Росії.

В Росії дав ся відчути великий брак паперу. Доказом того може послужити часопись „Кіевская Мысль", яка ще донедавна друкувала ся на 4 або 6 сторін, а послїдні числа, наспівші тут сими днями, є друковані в такійсамій величинї, що й попередні, але вже лише на 2 сторінки. Дотого сей папір є дуже лихий, а й друкарське чорнило страшно погане.

Розвід в царській родинї.

Телєґрама Райтера доносить з Петроґраду, що цар Николай потвердив дозволений св. синодом розвід сестри царя, великої княжни Ольги, з князем Петром Ольденбурським. Велика княжна задержала дальше свій титул і має дозвіл звінчати ся з иншим.

Росія плянує будову каналу.

Американські інжинїри виробили плян будови нового каналу, який має лучити Ботнійський залив з Північним Ледовим океаном. Канал має починати ся з місцевости Торно над Ботнійським заливом і буде тягнути ся через Фінляндію до місцевости Кандалякца над Білим морем. Кошти будови каналу будуть виносити около 300 міліонів рублїв.

Православна церква в Лондонї.

Російський синод радив над проєктом устроєня в Лондонї православної церкви. На основі урядових донесень обчислено, що в Лондонї находить ся 200 тисяч православних, в тім числї 130 тисяч православних з Росії. Представителї анґлійського духовенства запропонували заложити в тій цїли відповідний комітет. Синод згодив ся на сю пропозицію, однак зажадав, аби до того комітету увійшли і представителї православного духовенства при російській амбасаді в Лондонї. Ухвалено вислати до анґлійського правительства просьбу о дозвіл побудувати в Лондонї православну церкву.

Пісний день в Анґлії.

Марево голоду починає поволи заглядати в очи й Анґлії. Доси пісні днї заведено в Австрії, Німеччинї і Росії, а послїдні вісти з Лондону доносять, що й анґлійське правительство уводить в житє подібний звичай. „Висока цїна споживних продуктів змушує правительство завести пісний день в тижни, а також установити окрему комісію, яка заняла би ся розслїдженєм причин дорожнї" — говорить лондонська телєґрама.

Незначний урожай пшеницї в Арґентинї.

Житєві відносини, серед яких в будуччинї прийдеть ся жити мешканцям Арґентини, є застрашаючі. Відти доносять, що положенє в краю є алярмуюче. В північній части краю пшеницю знищила посуха і саранча, а в середущій части положенє також доволї критичне. Половина пшеничних засівів в Арґентинї впала жертвою посухи, а коли температура не змінить ся і землю не скроплять дощі, то треба побоювати ся, щоби в Арґентинї не прийшов пшеничний голод. — Великий неурожай пшеницї в Злучених Державах і Арґентинї вийде на некористь Анґлії і її союзників.

Бразилія в прикрім фінансовім положеню.

Европейська війна скувала зелїзним путом другорядну американську державу, Бразилію, якій грозить фінансове банкротство. Промисл і торговля сеї держави цїлком підупали, а державна каса майже порожна. Коли европейська війна потриває ще кілька лїт, то Бразилія буде цїлком фінансово знищена.

Німецький цїсар жертвує свої дорогоцїнности для держави.

Цїсар Вільгельм віддав всї свої золоті річи і инші дорогоцїнности до державної каси. Їх мають зужити на воєнний фонд. Так доносять з Парижа.

АФОРИЗМИ.

Коли до тебе прийде лїкар і буде питати, що ти **волієш** їсти, ти нічого не говори, аж доки він сам тобі не скаже, що ти **маєш** їсти.

—o—

Як що ти бажаєш не стратити своїх приятелів, старай ся не стратити віри в самого себе.

—o—

Богатство без науки, то серце без любови.

Марко Скритий.

ЗНОВА ТОЙ СОН.

Днесь Ти приснила ся знова...
Така зчорнїла і марна,
Як лист вторічний на весні
Придавлений снїгом к' землї.

В садку ходила лиш сама...
Така зворушена, сумна...
Чогось глядїла і шукала,
Тихо до цьвітів промовляла...

Цьвітки хилили ся до ніг,
А Ти згинала ся і рвала,
Тїсно до серця пригортала,
А я глядів, глядів... Й не міг,
Із очий слїз не міг здержати,
Щоб не заплакать з Тобою, Мати...

ҐЕНЕРАЛ ДАНКЛЬ І ФРИЗІЄР.

Австрійський ґенерал Данкль зазнав вже неодної пригоди у теперішній війнї, але він завсїди веселий. Під пору він є комендантом австрійських військ на італійськім фронтї. В одній битві згинув його улюблений фризієр. Довший час ходив Данкль неголений і нестрижений. Аж підчас одної веселої забави питає він своїх жовнїрів: „Знає хто з вас голити?" На се відповідає один жовнїр: „Пане ґенерал, голити я ще добре не знаю, зате умію добре стригти". „А стриг ти вже кого в своїм житю?" — питає дальше Данкль. „Очевидно, пане ґенерал, — я мав в дома 60 штук овець"...

РУХ В ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

Отсим подає ся до відома всїм членам і урядникам Товариства „Народна Поміч", від. 14. Укр. Нар. Союза в Ню Йорк, Н. Й., що звичайний місячний мітінґ нашого Товариства відбуде ся в суботу дня 21-го жовтня б. р., в гали під числом 514 Іст 5-та ул., Ню Йорк, Н. Й. На мітінґ обовязаний кождий член і урядник явити ся. Неявивший ся член заплатить 50 цнт. кари, а неявивший ся урядник заплатить $1.00 кари. — За уряд товариства: А. Дюма, секретар.

ЧИТАЙТЕ „СВОБОДУ" І ПРИЄДНУЙТЕ ЇЙ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ!

ПОЗІР ШІКАҐО І ОКОЛИЦЯ!

Отсим маю честь запросити на спільну нараду предсїдателів і секретарів **всїх** зорганізованих товариств, відділів, кружків, клюбів і инших товариств, без згляду чи вони належать чи нї до Федерації Українців і то так з самого міста Шікаґо як і околиці. Ось як: Савт сайд Борнсайд, Пульман, Гавторн, Іст Шікаґо і других.

1) Цїль нарад: зорґанізувати Окружний комітет Федерації;

2) устроїти всенародне спільне віче.

Нарада відбудесь в моїм офісї 1515 В. Дівізьон стр., ріг Мілвакі Еве. в годині пів до 8-ої вечером дня 14-го с. м. в суботу. 22-3

Ант. П. Чехов.

ПРИГОДА З КЛЯСИКОМ.

Ваня Оттепелев збирав ся йти на іспит з грецької мови. Він перецїлував всї ікони. В животї у него переливало ся, під серцем віяло холодом, само серце било ся і завмирало від страху перед незвісностию. Що буде з ним нинї? Чи дістане злу, чи добру ноту? Шість разів підходив він до матери, щоби благословила, а коли відходив, просив, щоби тїтка за него помолила ся. Коли йшов до ґімназії, він подав жебракови дві копійки в тій надії, що ті дві копійки окуплять його незнанє та що при Божій помочи не попадуть ся йому чисельники з тими „тессараконта" і „октокайдека".

Вернув він з ґімназії пізно, о пятій годинї. Прийшов і тихо ліг. Худе його лице було бліде. Около почервонїлих очий темнїли круги.

— Ну, що? Як? Яка кляса? — запитала мати, підходячи до ліжка.

— Ваня заклїпав очима, скривив на бік уста і заплакав. Мати поблїдла, отворила уста і сплеснула руками. Штанцї, які вона направляла, випали їй з рук.

— Чого ти плачеш? Певно не видержав? — запитала вона.

— Прорізав ся... Двійку дістав...

— Я так і знала! І перечуте моє таке було! — заговорила мама. — Ох, Господи! Як же ти міг не видержати іспиту? Чому? з якого предмету?

— З грецької мови... Я, мамо... Запитали мене, як буде час будучий від „феро", а я... я... замісць того, щоби сказати „ойсомай", сказав „опсомай". Опісля... опісля... протяжний наголос не ставить ся, коли послїдний склад довгий, а я, я... залякав ся... забув, що тут „альфа" довге... взяв і поклав протяжний. Опісля велїв Артаксерксов перечислити енклїтичні частицї... Я перечисляв і ненадійно впутав заіменник... Помилив ся... А він дав двійку... Нещасливий з мене чоловік... Цїлу ніч учив ся... Через цїлий тиждень о четвертій годині вставав...

— Ні, не ти, а я в тебе нещаслива, нікчемний хлопче... Я в тебе нещаслива... Щіпку ти з мене зробив, Іроде, мучителю, лиха моя доле! Плачу через тебе, за таку дряни безпросьвітну, гну плечі, мучу ся і можна сказати, страдаю, а яка від тебе подяка? Як ти учиш ся?

— Я... я учу ся. Цїлу ніч... Самі бачили...

— Молила Бога, щоби менї смерть післав, не посилає, грішницї... Мучителю ти мій! У других діти, як діти, а у мене один-одинокий — і ніякої від него признаки, ніякого путя. Бити тебе? Била би, та деж менї сил взяти? Де, Божа Матінко, сил взяти?...

Мати закрила лице полою кафтана і заридала. Ваня завертів ся з жалю і притиснув свій лоб до стїни. Війшла тїтка.

— Ось тобі... моє перечутє... — заговорила вона, догадавши ся відразу, в чім дїло, причім зблїдла і плеснула руками. — Цїлий ранок туга... Ну-у... думаю, буде біда... Воно так і вийшло...

— Розбійнику мій, мучителю! — проговорила мати.

— Чогож ти його ганьбиш? — накинула ся на неї тїтка, причім нервово стягнула зі своєї головки хустину кавової краски. Чи то він винен? Ти винна! Ти! Ну, з якої рації Ти його в ґімназію віддала? Що з тебе за дворянка така? В дворяни лізете? А-а-а-а... А якже, на певно, небавом зроблять вас дворянами! А треба було, як я говорила, віддати його до торговлї... в контору, як я мого Кузю. Кузя... гляди, пятьсот рублїв на рік дістає. Пятьсот — чи се жарти? І себе ти замучила і хлопця замучила тою ученостию, щоби їй амінь було. Худенький, кашляє погляньте... тринайцять йому лїт, з вид у него, цїлком, як у десятилїтного.

— Ні, Настенько, ні дорога!... Мало я його била, мого учителя! Бити би треба, ось що!... У-у-у... єзуїт, магомет, мучитель мій! — замахнула ся вона на сина. Пороти би тебе, та сили у мене нема... Говорили менї раньше, коли він ще малим був: „Бий, бий!"... Не послухала, грішниця. За те тепер мучу ся. Зажди, я тебе битовчу! Зажди...

Мати погрозила мокрим кулаком, і плачучи, пійшла в кімнату чиншівника. Її чиншівник, Евтихій Кузьмич Купоросов, сидів у себе за столом і читав: „Самоучитель танцевъ". Евтихій Кузьмич — чоловік розумний і образований. Він говорить через ніс, умиває ся милом, від якого пахне чимсь таким, що всї дома пчихають, їсть в пісні днї скоромне та шукає образованої судженої, через що всї вважають його дуже розумним чиншівником. Співає пів тенором.

— Батеньку! — звернула ся до него мати, заливаючи ся слїзми. Будьте такі ласкаві, висїчіть мого... Не видержав, горе моє, іспиту... Чи вірите, не видержав! Не можу я карати задля слабости, нездоровля... Висїчіть його замісць мене, будьте на стільки благородні і делїкатні, Евтихію Кузьмичу! Пошануйте бідну жінку!

Купоросов нахмарив ся і випустив крізь ніздря глубоке зітханє. Він подумав, постукав пальцями по столї і ще раз зітхнувши, пійшов до Ванї.

— Вас, так сказати би учать! — почав він. Образують, провід дають, молодий, обуреня гідний чоловіче! А ви чому?

Він довго говорив: сказав цїлу промову. Згадав про науку, про сьвітло і темноту.

— Ну так, молодче!

Коли скінчив промову, зняв з себе ремінь і потягнув Ваня за руку.

— З вами годі инакше! — сказав він. Ваня покірно нагнув ся і вложив свою голову в його колїна. Рожеві, сторчачі уші його посували ся по нових, трикотових штанах з брунатними лямпасами... Ваня не видав анї одного звука. Вечером на родинній радї рішено віддати його до торговлї.

КАСОВИЙ ЗВІТ УКР. НАР. СОЮЗА

за місяць вересень 1916 р.

ПРИХОДИ:

Відділ	запл.	Відділ	запл.
1.	307.78	162.	19.18
2.	136.29	165.	80.48
3.	19.14	168.	87.51
4.	76.21	170.	140.78
5.	47.13	173.	35.58
6.	19.37	174.	26.74
7.	97.26	175.	66.81
9.	40.68	178.	31.60
10.	148.38	179.	64.27
11.	6.48	180.	4.73
12.	110.04	181.	16.55
13.	42.94	186.	70.96
14.	31.79	195.	26.78
15.	53.36	198.	13.90
16.	21.64	200.	37.98
18.	64.83	202.	19.63
19.	12.02	203.	35.68
20.	9.55	205.	20.66
21.	10.82	206.	44.98
22.	36.00	209.	77.27
23.	11.27	210.	23.63
25.	19.26	211.	36.46
26.	46.48	213.	104.83
27.	54.03	214.	14.22
28.	61.43	215.	30.22
29.	83.62	217.	175.78
30.	24.11	218.	89.85
31.	11.64	220.	44.64
33.	19.09	221.	147.94
34.	24.04	223.	64.51
35.	14.90	224.	23.45
36.	21.52	225.	67.74
37.	13.57	228.	18.61
38.	151.12	229.	98.00
39.	37.07	230.	53.75
40.	12.17	233.	31.51
41.	43.37	234.	61.65
42.	88.56	235.	54.10
43.	8.67	237.	83.57
44.	78.71	238.	6.40
45.	75.34	239.	106.60
46.	24.29	240.	19.90
47.	105.08	241.	29.04
48.	47.54	243.	31.28
49.	48.23	244.	22.68
50.	21.41	245.	18.72
51.	32.99	246.	21.04
52.	22.49	247.	88.68
53.	38.55	248.	37.67
54.	15.24	250.	10.50
55.	8.68	251.	36.53
56.	30.01	254.	55.42
57.	42.50	255.	36.84
58.	13.19	256.	11.64
59.	32.98	258.	21.60
60.	21.06	259.	71.63
61.	29.39	261.	20.02
62.	20.00	262.	15.32
63.	158.52	263.	8.20
64.	39.89	270.	91.67
65.	83.91	273.	31.86
66.	51.89	274.	34.59
67.	73.04	276.	58.05
68.	14.09	277.	28.88
69.	42.49	278.	36.84
70.	163.68	282.	60.26
71.	23.71	283.	47.93
72.	15.82	286.	20.09
73.	24.39	288.	48.66
74.	20.62	290.	23.29
75.	15.76	291.	29.48
76.	108.68	292.	71.61
77.	40.27	293.	9.00
78.	50.78	295.	30.12
79.	21.38	296.	89.78
80.	30.00	301.	83.32
81.	94.58	303.	11.01
82.	16.61	305.	21.96
86.	58.35	308.	44.54
87.	54.42	314.	11.81
90.	26.90	315.	16.28
91.	96.16	316.	125.37
96.	47.19	317.	28.19
98.	50.23	318.	33.67
99.	127.59	320.	19.70
102.	127.07	321.	29.94
104.	133.66	322.	27.55
105.	58.67	323.	33.33
106.	132.04	324.	46.16
109.	101.30	326.	55.98
112.	41.80	330.	109.90
113.	46.44	332.	23.70
117.	70.60	334.	8.23
123.	15.59	336.	73.03
124.	41.99	338.	110.13
125.	28.38	339.	48.26
127.	60.93	341.	29.26
128.	23.20	342.	51.01
132.	50.70	344.	14.23
133.	149.52	346.	12.33
135.	15.55	347.	12.34
136.	58.30	349.	23.69
137.	30.67	350.	84.42
138.	17.20	351.	14.11
140.	13.20	354.	32.32
142.	81.05	355.	29.83
145.	13.43	357.	18.05
146.	102.69	360.	68.54
147.	87.87	363.	50.75
148.	12.49	364.	19.30
149.	52.06	365.	50.25
150.	17.42	367.	46.30
151.	45.51	369.	69.02
155.	157.81	370.	28.11
160.	73.68	371.	27.56

Відділ	запл.	Відділ	запл.
373.	9.68	392.	11.68
379.	29.96	393.	18.48
380.	22.61	395.	3.65
381.	16.00	396.	34.77
384.	38.52	400.	45.20
385.	16.67	401.	23.35
388.	69.55	402.	13.00
391.	32.67		

На сплату морґечів	50.00
Процент від морґечів	29.50
Прихід за діти членів У. Н. С.	372.43
Приходи друкарні	5.877.48
Рент від дому У. Н. С.	30.00
На рахунок спр. фонду	400.00
Разом	18.474.11

РОЗХОДИ:

Посмертне по бл. п.:

Стефан Войтович, від. 1	1.000.00
Семан Марія, від. 42	1.000.00
Долошицький Михайло, від. 106	500.00
Мотало Петро, від. 221	500.00
Навроцька Стефанія, від. 18	1.000.00

Запомоги з фонду убогих:

Каніс Стефан, від. 109	50.00
Фрич Іван, від. 229	50.00
Сачко Іван, від. 4	50.00
Лесяк Григорій, від. 1	75.00
Жилка Теодор, від. 142	50.00

Адміністраційні видатки:

Платня головних урядників	290.00
Платня головного опікуна	65.00
Платня помічника	65.00
Рент за вересень	30.00
Видатки офісові і адміністр.	129.19
„Свобода" за вересень	845.70
„Просьвіта" на видавництва	246.51
Розходи друкарні	5.006.28
За відзнаки для від. У. Н. С.	834.00
За орґанізаторські нагороди	61.20
Разом	11.847.88

ЗІСТАВЛЕНЄ:

Готівка з кінцем серпня	159.623.99
Прихід за вересень	18.474.11
Разом прихід	178.098.10
Розхід за вересень	11.847.88
Готівка з кінцем вересня	166.250.22

БІЛЯНС.

Стан чинний:

Готівка	166.250.22	
Морґечі	64.250.00	
Реальність	19.500.00	
Бонди	49.515.00	
Друкарня	23.850.00	323.365.22

Стан довжний:

Фонд посмерт.	94.964.13	
„ резерв.	113.286.35	
„ адміністр.	34.617.40	
„ убогих	9.202.73	
„ народний	7.105.94	
„ спрітецький	64.188.67	323.365.22

Невиплачені посмертні запомоги по день 30-ого вересня б. р. виносять $15.266.85.

Д. Капітула, гол. предс. У. Н. С.
А. Шаршонь, гол. кас. У. Н. С.
С. Ядловський, г. ф. секр. У. Н. С.

ЯКІ КОРИСТИ ДАЄ У. Н. СОЮЗ СВОЇМ ЧЛЕНАМ?

Цілию У. Н. Союза є зєдинити в одну громаду всіх Українців, замешкалих в Америці, без огляду на їх політичні чи релігійні переконаня, нести матеріяльну поміч членам і їх родинам на случай смерти або нещастя члена, ширити серед своїх членів просьвіту і науку через видаванє часописи і просьвітних книжочок.

Головні користи для членів є отсі:

НА СЛУЧАЙ СМЕРТИ родина члена одержить посмертну запомогу, і то в цілости в такій сумі, на яку член був обезпечений.

НА СЛУЧАЙ КАЛІЦТВА АБО НЕСПОСІБНОСТИ ДО ПРАЦІ одержить член запомогу з фонду убогих.

Кождий член дістає **ЧАСОПИСЬ І ПРОСЬВІТНІ ВИДАНЯ.**

Крім сего одержують члени, за місячною доплатою до народного фонду в сумі 25 цнт. за кожду дитину, **ДІТОЧУ ЧАСОПИСЬ, А НА СЛУЧАЙ СМЕРТИ ДИТИНИ, ЗАПОМОГУ У ВИСОТІ ДО $200.00** (на покритє коштів лїченя і похорону дитини). Спосібним дітям уділяє У. Н. Союз стипендії на покінченє наук у висших школах.

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION,
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

В МІСЯЦЯХ ВЕРЕСНИ, ЖОВТНИ І ПАДОЛИСТІ Б. Р. УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ ПРИЙМАЄ НОВИХ ЧЛЕНІВ І НОВІ ВІДДІЛИ ЗА ПОЛОВИНУ ВСТУПНОГО.

ОРГАНІЗАТОРАМ УДІЛЯЄТЬ СЯ ВІДПОВІДНО ЗАСЛУЖЕНІ НАГОРОДИ. — ПО ВСІ ІНФОРМАЦІЇ В СПРАВАХ У. Н. СОЮЗА НАЛЕЖИТЬ ПИСАТИ НА АДРЕСУ:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ЧИТАЮТЬ І ЗАМОВЛЯЮТЬ ОГОЛОШЕНЯ.

За всі оголошеня (адвертайзменти), поміщені в „Свободі", редакція не відповідає. Хто замовляє щонебудь з поміщуваних оголошень, нехай звертаєть ся просто на адресу тої фірму, яка оголошує ся; в „Свободі" належить замовляти лише те, що „Свобода" оголошує від себе. На се треба добре уважати.

Звертаєсь увагу Вп. читачів нашої часописи, що, коли вони засилають замовленя до фірм оголошуючих ся в нашій часописи, роблять се на власне ризико і редакція за се відвічати не може.

„Свобода" є органом У. Н. Союза і поміщує безплатно лиш оголошеня про засїданя відділів сеї орґанізації. Прочі оголошеня є платні. Вимок становлять виказі жертв, коли гроші зістали відіслані до Федерації Українців в Злучених Державах, і ОГОЛОШЕНЯ ПРО НАРОДНІ ВІЧА, ЯКІ НЕ МАЮТЬ ЦІХИ ПАРТІЙНОСТИ. Такі оголошеня містимо безплатно, подаючи їх зміст в скороченю.

Оголошеня концертів, представлень, місцевих народних сьвят і маніфестацій поміщуємо лише за окремою оплатою, недісланою з гори. Коли з гори не одержимо належної заплати, то містимо лише згадку про заповіджений концерт чи представленє з поданєм дати і місцевости, і то лише тоді, коли дохід призначений на народні цїли.

Поміщуванє більших оголошень є коштовне, і сторони, даючі оголошеня, мусять самі покрити сї кошти, бо видавництво не має ніяких спеціяльних фондів на оплату таких коштів.

Всякі оголошеня мусять бути надіслані до адм. „Свободи" найменьше на три дни перед виходом даного числа часописи.

„СВОБОДА".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

В сїй рубриці поміщуйте слідуючі оголошеня: Коли хочете віднайти своїх своякїв, краянів або товаришів. —Коли шукаєте занятя.—Коли бажаєте, щоб хтось доніс Вам, де іде добре робота.—Коли потребуєте агентів до поширеня Вашого бизнесу.—Коли потребуєте робітників до праці в бучерні, гросерні, готели або на фарму.—Коли шукаєте спільників до бизнесу.—Коли шукаєте дяко-учителїв і учителїв музики.—Коли маєте хату або фарму на продаж.—Коли маєте хату або фарму до винайму.—Коли маєте на продаж якісь річи.—Коли пошукуєте людий на мешканє з харчом.—Коли продаєте свій бизнес або хочете купити чи обмінитись з ким.—Коли хочете подати свою адресу або бизнес до публичного відома.

За оголошеня поміщені в сїй рубриці платить ся по 1½ цента за кожде слово за одноразово поміщенє, а за дальші поміщеня по 1 цнт. за слово за кождочасне поміщенє. — Оголошень женитьби не приймаєсь.

КНИЖОЧКИ ПЛАТНИЧІ для Братств і Товариств до вписуваня місячних вкладок, можна дістати в друкарни „Свобода" по ціні 7 цнт. штука.

Читайте українські книжки і ґазети бо часте читанє веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок до друкарні „Свободи".

ЛИС МИКИТА

ДУЖЕ ЦІКАВА КНИЖКА, ПИСАНА ВЕРШОМ. — З німецького переробив Іван Франко. — Ціна 40 центів.

Замовленя і гроші посилайте до:
"SVOBODA", 83 Grand St., Jersey City, N. J.

Портрет Івана Франка

Щоби прийти в поміч тим товариствам, братствам і організаціям, які хочуть сьвяткувати память Івана Франка концертами чи вечерками, видала „Свобода" портрет Івана Франка. Портрет єдрукований на гарнім папери, величний 14х19 цалів, отже надасть ся зовсім до прикраси концертових галь, читалень та инших товариських льокалів. Пожаданим було би, щоби кожда українська родина завісила в своїй хатї портрет Франка, побіч портрету Шевченка, Хмельницького й инших визначних Українців.

Ціна портрету Франка дуже низка, бо виносить

лише 25 центів

і то вже з почтовою пересилкою.

Замовленя висилайте на адресу:

„SVOBODA".
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР ЦІКАВИХ КНИЖОК,

яні має на складі

КНИГАРНЯ „СВОБОДИ":

Американський Шляхтич. Образ з житя руських робітників, в 3-ох дїях. — Ціна .....30 цнт.
Абу Касимові капцї. — Арабська казка. Написав Іван Франко. — Ціна 30 цт.
Американський гимн „Май Контри" під нотами й українськім перекладї. — Ціна ..... 10 цнт.
Американець, веселий образ з житя народу зі співами, в трох дїях. — Ціна ..... 15 цнт.
Американські трости. — Ковбок. (Казка.) — Еміґранти. — Дні нашої слави і недолї. — Ціна ..... 15 цнт.
Амалюнга. — Займаюче оповідане з часів боїв між Европейцями а Індіянами в півн. Америці. — Ціна 20 цнт.
Бондарівна. Драма в 4. дїях а 5. відслонах. — Ціна .....20 цнт.
Байки-небилиці. — Ціна ..... 10 цнт.
Буквар для дїтий першого року науки. — Ціна враз з пересилкою 30 цнт.
Блудний син. Образ з житя наших виселенців в Америці у 4 актах зі співами. — Ціна.....25 цнт.
Богдан Хмельницький в Галичині (2 ілюстрації). — Письмо (6 ілюстрацій). — Фляшка горівки. — Не в добрий час (4 ілюстрації). — Дні нашої слави і недолї. — Ціна ..... 15 цнт.
Весела читанка з образками. — Ціна .....15 цнт.
I. Вечері на хуторі біля Диканьки. II. Ярмарок в Сорочинцях.—Ціна 15 цнт.
Вічевий співаник. — Ціна .... 5 цнт.
Весела книжочка з 17 образками. — Гумористично-сатиричний збірник для сумних людий. — Містить в собі богато сьмішних віршів, дотепів і оповідань. — Ціна ..... 35 цнт.
Вихованець. Народна комедія в 3. дїях зі співами і танцями. — Ціна 25 цнт.
Вертеп. Сценїчна картинка для колядників, що ходять по хатах в часї Різдвяних Сьвят. — Ціна ..... 5 цнт.
В неволї темноти. — Комедія з житя руско-американського народа в 3 актах. — Ціна ..... 25 цнт.
Вода в природї. — Умірковачий та щирий. (В. Винниченко). — Заграй. — Останки „Фортуни". — Дні нашої слави і недолї. — Ціна ..... 20 цнт.
В старім і новім краю. — Образ з сучасного житя в 4-ох відслонах. Дуже весела штука для аматорських театрів. — При кінци сеї книжки находить ся сьмішне оповідане „Сч а д н и к". — Ціна ..... 25 цнт.
Галка смерти. — Ціна..... 5 цнт.
Гостина сьв. Николая, драматична гра для дїтий. — Ціна ..... 10 цнт.
Галицькі анекдоти. (Гумор. оповіданя). — Ціна ..... 10 цнт.
Геновефа. — Ціна ..... 30 цнт.
Гаси огонь поки не розгорів ся і инші оповіданя. — Ціна.....20 цнт.
Два домики і одна фіртка. Комедія в 1. дїї. — Ціна .....15 цнт.
Дяк. Оповідане Марка Вовчка. — Ціна .....20 цнт.
Дещо про звірята, рослини, камінє і скали. — В сїй книжцї находить ся около 200 цікавих образків звірят, птахів і риб з докладним описом, де вони жиють. — Ціна ..... 30 цнт.
Два брати, з байок Братів Ґріммів. — Ціна ..... 15 цнт.
Де любов, там і Бог, оповідане. — Ціна .....10 цнт.
Девять братів і десята сестриця Галя. Дуже гарне оповідане. — Ціна 15 цнт.
Евстахій, повість з перших віків християнства. — Ціна .....30 цнт.
I. Жовнір. — II. Офермa. Новеля з військового житя. — Ціна ..... 10 цнт.
Жінка і її значінє в суспільнім житю. — Сільський хірурґ (3 ілюстрації). — Смерть отаманова. — Дурень. — Дні нашої слави і недолї. — Ціна 15 цнт.
Жителї Марса. — Ціна ..... 10 цнт.
Журавлї. — Зміст: Журавлї (вірш). Закутник (оповідане). Новітні гайдамаки (вірш). Пісні про Канаду. Пайлот Бют, оповідане про судьбу молодого робітника-еміґранта. Звідки бере земля тепло. — Ціна ..... 15 цнт.
Жіночий язик, індіянська казка. Невданий жнець, оповідане. — Ціна 15 цнт.
Житє, зарібки, організації і т. п. в Злуч. Державах. — Дуже цікава розправа про відносини праці і житя в Америці. — Ціна ..... 15 цнт.
З років війни. Сатиричні ілюстрації з европейської війни. Оповіданя, відомости і інформації про український нарід, про старий край і Америку, богато ілюстровані. Понад 150 ілюстрацій. — Ціна .....30 цнт.
З днів кровавої війни. Віршоване оповідане. — Ціна .....25 цнт.
За сестрою. — Є се найгарнійше оповідане з козацької старини, сучасного письменника Андр. Чайковського, яке дотепер вийшло на американській Руси. — Ціна ..... 35 цнт.
Збірка оповідань. Пятка. Євшан-зілє. Безробітні. Павло. В суді. Чорт і Микитиха. Вовчичка. Милосердність. Слон і чоловік. Добра дочка. — Ціна 20 цнт.
Збірка повістон. — Ціна .....10 цнт.
З ріжних нив. — Зміст: Вся людська твар з хвалою прийде (вірш). Чого нам дійсно потреба. Не плоти ради, не вигоди (вірш). Найбільший духовий поет (Данте Аліґієрі). Михайло Петрович Старицький, батько українського театру і визначний український поет. Як будуть ïм шапи? Ангел та пустельник (оповідане). Дещо цікавого із природи і науки. Зі сьвіта.—Ціна 15 ц.
За вольности України. — Ціна .. 5 цнт.
З кого ся насьміваюгь, з того люди бувають. — Посол Петришин. — Модний адвокат. Збірка оповідань. — Ціна ..... 10 цнт.
Іван Коновченко і инші оповіданя. — Ціна .....20 цнт.
Іцко-Сват, комедія в 1. дїї.—Ціна 10 ц.
Іван Дурак та инші оповіданя. Ціна 25 ц.
Історія заложеня Злучених Держав Північної Америки. — Самсон. — До тих, що сьміють ся з пяної людини. — Як Сміжка щось по ночи водило і що то було? (1 ілюстрація). — Бог на землї (Індійська казка). — Свати. — Дні нашої слави і недолї — Ціна 15 ц.
Із зьвірячого царства. Перша сотня найкрасших казок. — Ціна .....20 цнт.
Історія про дївчину сироту та про ріжні її пригоди: розкоші, смутки, щасте й нещасте серед змінчивого сьвіта. — Ціна .....40 цнт.
Історії Шерльока Гольмса, найславнійшого в сьвітї детектива. — Тайна молодої вдови 25 цнт.; Наречена прокуратора 25 цнт.; Кроваві жемчуги 25 цнт.; Злочин в печері гри 25 цнт.; Дочка лихваря 25 цнт.; Коронкова сукня королевої 25 цнт.; Прощай наречений 25 цнт.; Слїдчий нюх кельнера 25 цнт.; Крадїж бриланта 25 цнт.; Убийник женщин 25 цнт.; Остров божевільних 25 цнт.; Фальшивник гроший 25 цт.
Історія про малого Пилипка як лютий морозенько замучив його в лїсї. — Ціна .....20 цнт.
Ілюстрована збірка. Буси (3 ілюстрації). Катерина (3 ілюстрації). Нін і Семіраміда (2 ілюстрації). Лист турецького султана Запорожським козакам. Відповідь Запорожських козаків турецькому султанови (1 ілюстрація). Алькоголїзм і дїти (1 ілюстрація). — Ціна .....20 цнт.
Інститутка. Незвичайно гарне оповідане. — Ціна .....15 цнт.
Історія про гарну Маґельону і ґрафа Петра. — Ціна .....25 цнт.
Календар У. Н. Союза на рік 1915. — Ціна .....30 цнт.
Календар У. Н. Союза на рік 1916. — Ціна .....50 цнт.
Календарик кишенковий в полотняній оправі. — Ціна .....10 цнт.
Казки за циганів — Ціна .... 10 цнт.
Конець „Тітаніка", правдивий опис морської катастрофи. — Ціна ..40 цнт.
Книжочка рахункова. — Дуже практична книжочка до обчислюваня всяких рахунків; вона є пожиточна так для бизнесменів як і для робітників. З додатком деяких цікавих відомостий. — Ціна ..... 30 цнт.
Казки про жидів. — Зміст: Як Іван жидів мудрував. Вандрівна Івана з жидами. Як Іван водив жидів на грибн, а відтак у ставі потопив. — Мужик з жидом в спільцї. Пан і жид. Казка про жида. Як жид Русина правував. Як хлоп жида змудрував. — Ціна 15 цнт.
Коротка Історія Руси до зруйнованя Січи. Містить богато образків руських князів і гетьманів. — Ціна .. 10 цнт.
Кроваві діяманти. Новочасний роман. — Ціна .....35 цнт.
Людоїди і инші оповіданя. Ціна 25 цнт.
Лис Микита. З німецького переробив Іван Франко. — Ціна ..... 40 цнт.
I. Листи з пекла. II. Лист шинкаря до чорта і инші оповіданя. — Ціна 25 цт.
I. Лист шинкаря до люципера і відповідь. II. Про алькоголь. — Ціна....10 цнт.
Листи Штіфа Табачнюка до його жінки Явдохи. — Ціна ..... 10 цнт.
Марія. — Зміст: Марія (уривок з поеми Т. Ш.). На чужині (вірш). Скором (оповідане). Рік 1903-тий в старім краю. Людоїдство в Конго. Клопоти кума Софрона (вірш). — Ціна 10 цнт.
Марта Борецка. Історичне оповідане. — Ціна .....25 цнт.
Мужики Аристократи. Народний образ в двох дїях. — Ціна .....15 цнт.
Мужицька доля. Збірка оповідань. — Ціна ..... 10 цнт.
Многострадальний народ. (Огляд історії українського народу). — Ціна 20 цнт.
Навернений грішник. — Ціна .. 20 цнт.
Напад на Січ. — Павло Полуботок. — Ціна ..... 5 цнт.
Невольник, драма в 5. дїях.—Ціна 15 ц.
Не скує душі живої!... Присьвята українському народови в Злучених Державах і в Канаді в тяжких хвилях його житя, на заранє великих надій для покріпленя духа. — Ціна .... 15 цнт.
Народна Школа ч. II. — Ціна 30 цнт.
Настоящі, комедія в одній дїї. — Ціна .....20 цнт.
Наталка Полтавка. Оперетка в 3. дїях. — Ціна .....30 цнт.
Огонь на услугах чоловіка (3 ілюстрації). Становище жінки. — Янко Музика. — Свинячий син. — Дні нашої слави і недолї. — Ціна ..... 15 цнт.
Ой не ходи Грицю, та не вечерниці. Народна драма зі співами в V. дїях М. Старицького. (В переріботі Александрова. — Ціна ..... 30 цнт.

Обширні цінники висилаємо кождому на жаданє.

Гроші належить посилати за почтовий або експресовий моні-ордер на імя, яке подано у повнацій адресї. Моні-ордер належить долучити до замовленя.

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.